

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1047

12. SVIBNJA 2023. CIJENA 50 DINARA

Pruga Beograd – Šid

STO kilometara za dva i pol sata

SADRŽAJ

6

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov o rezultatima popisa stanovništva u Srbiji

Posljedica nepovoljnih društvenih čimbenika

8

Mjere Vlade Srbije nakon masovnih ubojstava u Beogradu i Mladenovcu

Razoružanje, veća kontrola i sankcije

12

Dr. sc. Goran Bašić, ravnatelj Instituta društvenih nauka

U multietničkim društvima manjine često plaćaju dupli ceh

20

Život u naseljima gdje žive Hrvati (XIII.)

Monoštorci smatraju da može i bolje

30

Pola stoljeća Katedralnog zbora *Albe Vidaković* (I. dio)

Istrajnost pisana zlatnim slovima

36

Kalvarije po Vojvodini (VIII.)

Zaostavština Damjana Okrugića

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sić
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Na čekanju

Kada pogledamo naše osobne živote, u njima stalno nešto čekamo. Čekamo polazak u školu, čekamo završetak iste te škole, čekamo posao, čekamo svoju djecu, čekamo da se skućimo, čekamo da djeca odrastu...

I šire, čekamo stvari na koje nemamo nikakvog utjecaja.

Monoštorci čekaju drugu polovicu ceste i most. Srijemci čekaju da vlakovima do stotinu kilometara udaljenog Beograda ne treba koliko i za put oko svijeta.

Čekamo objavu sudbinske odluke na televiziji čije ukidanje peticijom traži skoro pol milijuna građana, čekamo hoće li pasti Vlada ili samo neki ministri, čekamo hoće li izbori biti na jesen ili proljeće, čekamo da se isprazne kućni magacini oružja, čekamo »najveći ikada skup u Srbiji«, čekamo, toliko puta najavljenju, ostavku...

Čekamo da vidimo kuda će odvesti duboka raspolućenost društva u kome se svako drugačije mišljenje i stav tumači kao poziv na otvoreni rat. Čak i kada nema obraćanja stranačkih lidera i kada je šetnja u tišini s pozivom da se zaustavi nasilje. Čekamo (za danas najavljeno) novo okupljanje na ulicama.

Čekamo da vidimo hoće li predsjednik Srbije amenovati izmjene Zakona o planiranju i izgradnji, kojima je predviđeno ukidanje naknada za konverziju prava korištenja u pravo vlasništva na građevinskom zemljištu za privredna društva i druge pravne osobe koja su privatizirana na temelju zakona kojima se uređuje privatizacija, stečajni i izvršni postupak. Čekamo objašnjenje jesu li točne tvrdnje da je sve urađeno kako bi se odabranim pojedincima omogućilo da još malo napune ionako pune džepove. Ili će i to pitanje biti dočekano udarcima ispod pasa?

Nešto smo i dočekali. Ispriku Ministarstva unutarnjih poslova koje se ispričalo zbog zahtjeva upućenog školama da im se dostavi popis problematične djece. U MUP-u su se pravdali da su takav zahtjev uputile samo dvije policijske uprave (Užice i Kikinda), da nikakav nalog iz MUP-a nije stigao i da je sve urađeno s dobrom namjerom.

Na čekanju nam je izgleda i normalan život.

Z. V.

Manjinski izbori u Hrvatskoj

Mali odaziv birača

**Odaziv na razini gradova bio 9,25 posto,
na razini županija 10,27, a na razini općina 18,7 posto**

Vijeće srpske nacionalne manjine u Općini Mikleuš u Virovitičko-podravskoj županiji jedino je koje nije izabrano na nedjeljnim manjinskim, tj. izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u općinama, gradovima i županijama, prenijela je Hina.

Ostalih 338 vijeća i 106 predstavnika su izabrani, potvrdilo je Državno izborno povjerenstvo (DIP), najavivši da će se drugi krug glasovanja za spomenuto vijeće održati 21. svibnja.

U Općini Mikleuš u vijeće srpske manjine izabrana su samo četiri od minimalno potrebnih šest članova, objašnjo je član i glasnogovornik DIP-a **Slaven Hojski**.

Sazivaju ih nadležni lokalni dužnosnici: župani, gradonačelnici i načelnici.

U ponedjeljak objavljeni izborni rezultati su privremeni i službeni, konačni će postati kad isteknu rokovi za zaštitu izbornog prava, odnosno rokovi za prigovore i rješenja po njima.

Podataka o odazivu na izbore na razini države još nema, za sada je poznato da je odaziv na razini gradova bio 9,25 posto, na razini županija 10,27, a na razini općina 18,7 posto.

Šarolikost odaziva

Pregled izbornih rezultata upućuje na šarolikost odaziva. Tako je, primjerice, na izbore za vijeće bošnjačke manjine na razini Zagrebačke županije izašlo 31,7 posto birača (151 od 476), a na izbore za vijeće srpske manjine samo 1,5 posto (48 od 3.213). Još slabiji odaziv zabilježen je kod izbora predstavnika srpske manjine u Gradu Zaprešiću, samo 0,97 posto. Od 310 birača, pripadnika srpske manjine, glasovalo ih je samo troje.

Na nedjeljnim manjinskim izborima pravo glasa imalo je oko 235 tisuća birača, pripadnika nacionalnih manjina koji su svoja vijeća i predstavnike birali u 19 županija i Gradu Zagrebu, u 65 gradova i 116 općina. Krapinsko-zagorska županija jedina je u kojoj izbori nisu održani, zbog izostanka pravovaljanih kandidatura.

Manjinska vijeća birana su u županijama, gradovima i općinama u kojima pripadnici pojedine manjine čine najmanje 1,5 posto stanovništva, u gradovima i općinama u kojima živi više od 200 te u županijama u kojima živi više od 500 pripadnika neke manjine.

Ako ti uvjeti nisu ispunjeni, a u nekoj županiji, gradu, općini, živi najmanje 100 pripadnika neke manjine, njeni pripadnici birali su svog predstavnika.

Manjinska vijeća i pripadnici biraju se radi unaprjeđivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu.

U općinska manjinska vijeća bira se do 10 članova, u gradska 15, a u županijska 25.

Manjinska vijeća u nedjelju je biralo 14 nacionalnih manjina, a predstavnike njih 19. Na njima je bilo angažirano oko 6.000 osoba, procjenjuje se da će stajati 1,5 milijuna eura.

hina.hr

Na izbore u Općini Mikleuš je izašlo 14 (od ukupno 88 birača) koji su na listi od šest kandidata prvom i drugom na listi dali po šest glasova, trećem i četvrtom po jedan, a petom i šestom nijedan glas.

Birači su, očito, svakom kandidatu dali samo po jedan glas, jer vjerojatno nisu pročitali napomenu da mogu dati najmanje jedan, a najviše šest glasova. Ponašali su se kao na ostalim izborima na kojima se može dati samo jedan glas, naveo je Hojski.

Konstituiranje do 1. srpnja

Konstituirajuće sjednice izabranih vijeća trebale bi biti održane do 1. srpnja, odnosno 45 dana od objave konačnih rezultata izbora.

6. svibnja – sjećanje na protjerivanje Hrvata iz Srijema

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i ove godine, na dan kada je u Hrtkovcima 1992. godine održan miting na kojemu je sudjelovao **Vojislav Šešelj** i pročitao imena sedamnaestero Hrvata kojima je javno poručeno da se sele, sjeća se svojih sunarodnjaka koji su u periodu od 1991. do 1996. godine zbog različitih oblika prisile bili protjerani iz Srijema te, djelomice, jugozapadne i zapadne Bačke. Procjenjuje se da je u tom razdoblju oko 40 tisuća Hrvata s navedenih područja trajno napustilo svoje domove, 25 ih je ubijeno dok se njih troje još uvijek vode kao nestali.

Posljedice ovih događaja se osjećaju i danas – kako one koje se tiču nedovoljnog zadovoljenja pravde, tako i druge, posredne. Navest ćemo ovoga puta izostanak politika pozitivnog priznanja našeg naroda u Srijemu: nesudjelovanje u donošenju odluka na lokalnoj razini, deficiti čak i kada su u pitanju sasvim skromne politike poštovanja manjinskih prava, primjerice onih koji se tiču službene uporabe hrvatskog jezika i financiranja nacionalnomanjinskih ustanova te zaštite i obnove pojedinih sakralnih objekata i obilježja vezanih za zajednicu, uništenih ili znatno oštećenih 1990-ih.

Jedna od tragičnih posljedica događaja iz posljednjeg desetljeća XX. stoljeća je drastično smanjenje broja Hrvata u Srijemu. Na ovom području (Srijemski upravni

okrug, općine Beočin i Srijemski Karlovci, te gradske općine Surčin, Zemun i Novi Beograd), na popisu 2022. godine Hrvatima se izjasnilo samo 8.398 građana. Budući da je na istom području veliki udio anacionalno izjašnjenih, o narodnosti neizjašnjenih te izjašnjenih nadnacionalno kao Jugoslaveni, razvidno je da se s ovim rezultatima negativnog ozračja i asimilacijskih procesa nešto s čime se moramo suočiti i računati u budućnosti. Vjerujemo u pozitivne ishode tih naših stremljenja, tim prije jer je DSHV postao političkim partnerom vladajuće stranke.

Hrabre nas činjenice da su sve brojnije potvrde da je moguće primjereno komemorirati tragediju srijemskih Hrvata. Na tome želimo intenzivnije raditi, jer zajednica koja ne pamti i ne memorira vlastito stradanje, koja primjereno ne njeguje sjećanje na vlastite nevine žrtve, jest zajednica koja nema budućnost. Ne postoji još uvijek niti jedno javno obilježje koje bi bilo posvećeno ovim događajima koji se, reći ćemo i sada, još uvijek eufemizirano zovu »samo zamjenom kuća«. S time se ne mirimo, kao što još jednom glasno kažemo da prisustvo Vojislava Šešelja i ostalih protagonista ovih događaja u javnosti i samim srijemskim mjestima teško možemo razumjeti i smatramo ih nedopustivim.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov o rezultatima popisa stanovništva u Srbiji

Posljedica nepovoljnih društvenih čimbenika

U sagledavanju nedavno objavljenih rezultata popisa stanovništva u Srbiji 2022. godine koji se tiču nacionalne strukture može se uočiti nekoliko, za Hrvate, čini se, bitnih činjenica. Moglo se, naime, očekivati da će negativni demografski trend među Hrvatima u Srbiji biti nastavljen, a razloge treba tražiti u višedesetljetnim izuzetno nepovoljnim demografskim značajkama – kontinuiranom radikalnom opadanju i iznadprosječnoj starosti nacionalno izjašnjenih članova hrvatske zajednice. Prema popisu iz 1961. godine, u Srbiji je živjelo 196.409 Hrvata, a prema prošlogodišnjem popisu ima 39.107 Hrvata. Dakle, za 60 godina ostala nas je tek jedna petina ukupnog broja, po čemu smo nacionalna zajednica u Republici Srbiji koja ima najveće demografske gubitke. Naravno, to je posljedica brojnih nepovoljnih društvenih čimbenika u novijoj povijesti: politika asimi-

lacije, protjerivanja značajnog broja Hrvata iz Vojvodine u prvoj polovici 1990-ih, tzv. bunjevačkog pitanja, zatim ekonomskog stagniranja i nerazvijenosti onih područja u kojima tradicionalno žive Hrvati, raširenosti antihrvatskog raspoloženja u društvu, kao i naravi politika koje su znale biti ne samo etnički isključive, nego i nenaklonjene Hrvatima.

Kada je riječ o najnovijim podacima o broju Hrvata, valja istaknuti kako oni zacijelo nisu realni! Ovu tvrdnju potkrjepljujemo činjenicom da se čak oko 8% građana Srbije – njih više od 460 tisuća – nije glede nacionalnosti izjasnilo ili je taj podatak ostao popisivačima nepoznat. Posve je opravdana i utemeljena vjera da u tom društvenom stratumu postoji znatan broj onih koji su u etničkom smislu pripadnici hrvatskog naroda, ali su to, iz razloga straha, nesigurnosti ili nelagode, zatajili tije-

kom popisa. Tako što potvrđuje i teritorijalna distribucija ovih skupina, jer ih je na područjima koje tradicionalno naseljavaju Hrvati, primjerice u Subotici, u postotnom smislu više negoli u sredinama gdje autohtonih zajednica Hrvata nema.

Kada govorimo o razlozima za ovako velike brojke neizjašnjenih, najprije treba ukazati na činjenicu, barem kada je riječ o Hrvatima, da je etnička mimikrija posljedica višegodišnjih učestalih antihrvatskih resentimana u javnosti i, i za po Hrvate, negativnih politika koje su bile vođene. Naime, takve nepovoljne društvene konstelacije u kojima su Hrvati uvelike bili stigmatizirani za posljedicu su imale, u odnosu na druge nacionalne zajednice, rašireniji strah, koji onda proizvodi zatajivanje hrvatskog elementa vlastitog identiteta. S druge strane, u kampanjama koje su se vodile na nacionalnoj razini prije popisa stanovništva, iz nama nejasnih i posve prijepornih razloga, snažno je isticano da se tijekom popisa podaci o nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti ne moraju davati, što je dodatno olakšalo i uvećalo etičku mimikriju kod Hrvata. Na koncu, ali ne manje važno, treba navesti i napade i osporavanja kojima je bila izložena kampanja ohrabivanja i poticanja da se Hrvati slobodno i bez bilo kakvih zazora izjasne o vlastitom nacionalnom identitetu, koju je provodilo Hrvatsko nacionalno vijeće pod nazivom »Znam tko sam!«. Naime, ti su nasrtaji imali poruku da Hrvati (opet) čine nešto što nije dopušteno, »prisiljavaju« građane da se upišu kao Hrvati i da su oni neki nacionalni fundamentalisti, zaostale rezidue prijašnjih vremena. Kada smo komunicirali spram javnosti da činimo isto ono što su činile institucije Srba u Hrvatskoj nekoliko mjeseci ranije, onda su napadi okopnili. Treba spomenuti i činjenicu da je Katolička crkva pokazala neočekivani mali interes za ovo važno narodnosno pitanje, koje ima velike posljedice po vjerski život.

Brojka popisanih Hrvata koju je Republički zavod za statistiku službeno priopćio objektivna je datost i utjecat će na naš položaj u Srbiji, budući da su pojedina zakonska rješenja iz područja zaštite manjinskih prava povezana s brojnošću manjina. Primjerice, broj vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća koji će se birati na idućim izborima bit će 23, umjesto dosadašnjih 29, a već sada znamo da će ti izbori, ako se ne bude mijenjao zakon, biti neposredni. Mnoge linije financiranja potreba naše zajednice u nizu područja također ovise o broju izjašnjenih članova zajednice na popisu. Kako bi se poštovali principi stečenih prava i pozitivne diskriminacije, pravedno je razmotriti mogu li dosadašnje politike zaštite prava i sloboda nacionalnih manjina ostati iste u novonastalim okolnostima, gdje i drastične, promjene njihova broja.

Činjenica da smo u sličnoj demografskoj situaciji kao i veliki broj ostalih manjinskih zajednica, uključujući i najbrojniju mađarsku, snažni je izazov za još odlučnije djelovanje DSHV-a. Nećemo, unatoč svemu, smanjiti aktivno političko djelovanje nego ćemo predanije biti posvećeni ostvarenju cilja – pravednog uključivanja u sva područja društva i državnih institucija u kojima želimo biti odgovorni sudionici procesa planiranja, odlučivanja i postizanja rezultata kako bismo osigurali perspektivu Hrvatima u Vojvodini, to jest Republici Srbiji. Najnoviji iskorak na tome planu i uključivanje predstavnika DSHV-a na mjesto ministra u Vladi Republike Srbije i prvi pozitivni rezultati koje bilježimo, neupitna su ohrabrenja da ćemo u tomu uspjeti! Naravno, nastaviti ćemo i dalje podupirati ambicije HNV-a oličene u programu liste koju je DSHV predvodio i koja je formirala aktualni saziv Vijeća, te se zalagati za jačanje strateške suradnje s tijelima matične države i njezino dalje razvijanje. Sve to skupa će onda pridonijeti da se negativni demografski trendovi ovdašnjih Hrvata ne samo zaustave, nego da se okrenu u pozitivnom smjeru!

Pásztor: Šokantni podaci

Govoreći o nedavno objavljenim podacima o nacionalnosti s prošlogodišnjeg popisa stanovništva u programu »Javni poslovi« (Közügyek) televizije *Pannon* predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara **István Pásztor** rekao je kako su podaci popisa za Mađare šokantni.

Prema podacima popisa, danas u Srbiji živi 184.442 Mađara i čine 2,77% stanovništva zemlje, a u Vojvodini 10,7%. U razdoblju između dva popisa, broj Mađara u Srbiji smanjen je za oko 70.000.

»Otprilike polovica opadanja stanovništva karakterističnog za razdoblje između dva popisa može se izvesti iz negativnih demografskih procesa. Drugu polovicu od 70.000 izazvala je pojava od devedesetih, a to su nezaposlenost, teškoće u pronalaženju posla, zamrzavanje plaća i zamrzavanje broja uposlenih, čije je ukidanje uvijek bilo teško kada su 'naši ljudi' bili u pitanju«, rekao je Pásztor.

»Ono o čemu se mora jasno razgovarati je nacionalno ujedinjenje. Time je stvorena okolnost da poslije devet desetljeća biti Mađar u Vojvodini nije mana, već prednost. Ljudi su ovo iskoristili. I dalje sam uvjeren da je SVM ispravno postupio kada je pozvao vojvođanske Mađare da iskoriste priliku za nacionalno ujedinjenje. Smatram politički pristranim i kratkovidim stavove da su politika i retorika SVM-a u vezi s nacionalnim ujedinjenjem bili štetni. Razumijem da je ovo trenutak kada možete pokušati da šibate po SVM-u. Zbog toga je Predsjedništvo stranke analiziralo podatke popisa. Naš jasan stav je da nas danas ima 184.442, a ne mnogo manje, jer se SVM u proteklih više od deset godina s uspješnom politikom trudio moralno i finansijski pomoći građanima koji se odluče snalaziti se u domovini. Po mojoj procjeni, nismo pogriješili, nismo bili nemarni u razvijanju različitih mogućnosti. S ove točke gledišta, moja savjest je čista«, objasnio je Pásztor.

Mjere Vlade Srbije nakon masovnih ubojstava u Beogradu i Mladenovcu

Razoružanje, veća kontrola i sankcije

Od deset mjera, četiri se odnose na držanje i nošenje oružja, dvije na izmjenju zakona o kaznenoj odgovornosti, a ostale na medije i društvene mreže, kontrolu korištenja narkotika i formiranje tijela za vršnjačko nasilje

Dva masovna ubojstva, prvo u osnovnoj školi u Beogradu 3. svibnja kada je 13-godišnjak ubio osmero djece i zaštitara a ranio nastavnicu i šestero đaka, a drugo 4. svibnja kad je 21-godišnjak u selima oko Mladenovca ubio osmero ljudi i ranio 14 potresli su Srbiju i susjedne države.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je u prvom obraćanju nakon tragedije u OŠ *Vladislav Ribnikar* predložio deset mjera koje bi trebale spriječiti da se ovako nešto dogodi u budućnosti. Mjere, odnosno zaključke, je sljedećeg dana usvojila Vlada Srbije.

Od deset mjera, četiri se odnose na držanje i nošenje oružja, dvije na izmjenju zakona o kaznenoj odgovornosti, a ostale na medije i društvene mreže, kontrolu korištenja narkotika i formiranje tijela za vršnjačko nasilje.

Moratorij na izdavanje dozvola za oružje

U pogledu »razoružanja Srbije« prvi zaključak Vlade je uvođenje moratorija na izdavanje dozvola za držanje i nošenje kratkog vatrenog oružja na dvije godine i revizija svih izdanih dozvola za držanje oružja u roku od tri mjeseca od strane Ministarstva unutarnjih poslova. U roku od šest mjeseci MUP će izvršiti i kontrolu osoba koje imaju dozvole držanja oružja, pogotovo u pogledu smještaja i čuvanja oružja i odvojenog čuvanja municije, kao i sprječavanja pristupa oružju i municiji maloljetnicima i drugim neovlaštenim osobama. Nadalje, MUP će u sljedeća tri mjeseca kontrolirati i rad svih streljana, nakon čega će u suradnji s Ministarstvom pravde, u roku od mjesec dana, biti priređeni propisi o uvjetima i načinu korištenja streljana, uključujući zabranu pristupa maloljetnim osobama, navodi se u zaključcima Vlade.

Što se tiče izmjena zakona, Ministarstvo pravde će pripremiti izmjene kojima bi se propisala kaznena odgovornost za osobe koje omoguće maloljetnim i drugim neovlaštenim osobama da dođu u posjed vatrenog oružja i koja ih obučavaju rukovati vatrenim oružjem. Također se predlaže da se starosna granica za kaznenu odgo-

vornost maloljetnih osoba snizi s 14 na 12 godina, uz poštovanje međunarodnih i europskih standarda.

Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo zdravlja pak u roku od mjesec dana trebaju pripremiti propise kojima će se omogućiti uvođenje obaveznih testova za narkotike u srednjim školama i u osnovnim školama za učenike sedmog i osmog razreda.

Mediji i radna tijela

Što se tiče medija, interneta i društvenih mreža Ministarstvo pravde i Ministarstvo informiranja i telekomunikacija u roku od mjesec dana trebaju razmotriti mogućnost pooštavanja sankcija za nepoštovanje propisanih obaveza pružalaca medijskih usluga u pogledu zabrane programskih sadržaja kojima se ističe i podržava nasilje, kriminalno i drugo nedozvoljeno ponašanje, emitiranje scena brutalnog nasilja i drugih sadržaja koji mogu teško naškoditi fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju maloljetnika.

Vlada će, također, u roku od deset dana formirati dva radna tijela koja bi trebala poboljšati sigurnost djece i reagirati na vršnjačko nasilje. Prva je Radna grupa za sigurnost djece na internetu, koja treba razmotriti uvođenje mjera zabrane pristupa sajtovima (*DarkNet* i slično), a koji sadrže savjete kako da se izvrši ubojstvo, nabavi droga ili vatreno oružje.

Drugo je tijelo Savjet za sprječavanje vršnjačkog nasilja koji treba osigurati organiziranje mobilnih timova za hitno reagiranje na vršnjačko nasilje kroz protokole između centara za socijalni rad i drugih službi (obrazovne i zdravstvene ustanove, policija). Ovo tijelo također treba u konzultacijama sa sindikatima prosvjetnih radnika i udrugama roditelja učenika razmotriti cjelishodnost donošenja mjere zabrane uporabe mobitela u školama.

Premijerka **Ana Brnabić** je rekla kako će posebno biti teško implementirati mjeru koja se tiče unaprjeđenja sigurnosti djece na internetu iz tehnoloških razloga, ali i zbog mnogih organizacija i pojedinaca koji će to okarakterizirati kao udar na slobodu govora. Ona je istakla i da

se iznose zamjerke i žalbe onda kada se pokuša presretnje komunikacije ljudi koji se registriraju pod nadimcima na društvenim mrežama, a potom to koriste za dalju promociju nasilja, dijeljenje takvog sadržaja, uključujući i prijetnje medijima. Istakla je i da je 90 posto oružja legalno, ali će biti otkupljeno od građana, i ocijenila da je izuzetno dobra mjera i angažiranje 1.200 policajaca za škole.

U tijeku je i predaja neregistriranog oružja koje oni koji ga posjeduju mogu do 8. lipnja predati u bilo kojoj policijskoj stanici, a za što neće odgovarati kazneno, niti će morati dokazivati porijeklo oružja i donositi bilo kakvu dokumentaciju.

Prosvjedi oporbe

Ministar prosvjete **Branko Ružić** podnio je ostavku u Vladi Srbije, a prethodno je ministru od strane oporbe zamjereno što je, kada je govorio o tragediji u OŠ *Vladislav Ribnikar*, »neprimjereno i pojednostavljeno isticao utjecaj video igrice i 'zapadnih vrijednosti' na izvršene zločine«. Smjena ministra prosvjete bio je jedan od zahtjeva oporbe koja je u ponedjeljak, 8. svibnja, pozvala građane na prosvjed pod sloganom »Srbija protiv nasilja«. Među zahtjevima su istaknuti, osim ostavke ministra prosvjete Ružića, i smjena ministra unutarnjih poslova **Bratislava Gašića** i direktora BIA-e **Aleksandra Vulina**, smjena Savjeta REM-a, gašenje tiskanih medija i tabloida koji promoviraju mržnju i nasilje i kontinuirano krše novinarski kodeks, oduzimanje nacionalnih frekvencija televizijama *Pink* i *Happy* i uklanjanje reality programa. Treći zahtjev je hitno sazivanje sjednice Narodne skupštine na kojoj će se razmotriti odgovornost Vlade Srbije i sigurnosna situacija u zemlji kao i dugoročna rješenja koja je neophodno primijeniti kako do ovakvih događaja nikada više ne bi došlo. Rok za ispunjenje svih zahtjeva, naveli su organizatori, je do 12. svibnja.

Na prosvjede su pozvani oporbene stranke i pokreti – Demokratska stranka, Narodna stranka, Zeleno-levi front / Ne davimo Beograd, stranka Zajedno i Stranka slobode i pravde / Pokret slobodnih građana / Sindikat Sloga / Pokret za preokret – Ujedinjeni.

Prosvjednici su u tišini prošli centralnim beogradskim ulicama od Narodne skupštine do Vlade Srbije, a prosvjednih skupova je bilo i u Novom Sadu i Nišu.

Umjesto zaključka

Petražujući naslove i komentare pišući ovaj tekst, vijest koja mi je pretposljednja iskočila bila je sljedeća: »Maloljetnik **D. U.** iz Bačke Topole, učenik subotičke gimnazije *Svetozar Marković*, uhićen je 4. svibnja u Bačkoj Topoli«. On je, kako je objavio portal *Subotica.com*, u razgovoru sa školskim psihologom izjavio da mu je »pa-

dalo na pamet izvršiti masakr u blizini vrtića«, ali da »nije razmišljao to učiniti u školi«.

U nastavku vijesti koje je prenio RTV navodi se kako je »nakon što je američki FBI otkrio i prijavio nadležnim tijelima da je maloljetnik pravio naloge na internetu s imenima masovnih ubojica, a istraživao je i kako se pravi bomba, u tijeku postupak protiv njega. Maloljetnik je, po nalogu tužiteljstva, priveden i sproveden u Viši sud za maloljetnike, a na teret mu se stavlja da je izvršio i kazneno djelo – prikazivanje, pribavljanje i posjedovanje dječje pornografije i iskorištavanje maloljetne osobe za pornografiju. Sudac za maloljetnike Višeg suda u Subotici mu je odredio mjeru zabrane napuštanja stana uz 'nanogicu' u trajanju od 30 dana. Ova mjera je određena usprkos

tome što je Viši javni tužitelj predložio da mu se odredi pritvor, te je odluka suca za maloljetnike pod žalbom, navode u Višem javnom tužiteljstvu u Subotici«.

Posljednja objavljena vijest bila je da je policija u Požezi saslušala dvojicu učenika srednje škole u tom gradu, uzrasta 16 i 17 godina, zbog emitiranja prijeteci poruka na društvenim mrežama.

Kako je priopćila Policijska uprava Užice, učenik star 16 godina osumnjičen je da je snimao sebe i uživo emitirao snimak uz poruku da će pobiti učenike škole, dok se drugi, star 17 godina, sumnjiči da je uživo prenosio snimku na kojoj simulira da puca u djecu. Od roditelja 17-godišnjaka policija je oduzela oružje, a oba učenika terete se za kazneno djelo izazivanja panike i nereda.

Major policije **Danijela Ostojić** navela je u priopćenju da je u posljednjih nekoliko dana, nakon dva masovna ubojstva, u Srbiji prijavljeno više od 120 događaja zbog prijetnji učenika, kao i objavljivanja neprimjerenih sadržaja na društvenim mrežama, koji dodatno unose nemir i strah.

J. D.

Pruga Beograd – Šid

Sto kilometara dva i pol sata

Građani Šida koji putuju u Beograd ovisni su o vlakovima, jer iz ovog po-graničnog grada do prijestolnice pro-metuju svega dva autobusa, i to jedan u poslijepodnevnom, a drugi u večer-njim satima. Pet je polazaka vlakova, ali oni razdaljinu od 100 kilometara prelaze za dva i pol sata, koliko traje put od Beograda do Šida

Putnički vlakovi iz Srbije za Hrvatsku i Sloveniju ne prometuju već tri godine. Došlo je do zastoja nakon proglašenja izvanrednog stanja zbog pan-demije covid-19. Iz poduzeća *Infrastrukture Željeznice Srbije* postoje najave (od prošle godine) da će vlakovi od Beograda preko Zagreba do Ljubljane krenuti 2023. Vlakovi nisu krenuli, a u užujku je ministar građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić** izjavio kako je u tijeku projekcija rekonstrukcije dijela brze pruge od Beograda do Šida. Završetak tih radova mogao bi značiti i potencijalno uvođenje redovne putničke linije do Hrvat-ske i Slovenije. No, stara pruga ne predstavlja problem samo za međunarodni promet. To izravno pogađa i građane Srijema, putnike koji su zbog svog posla i obrazo-vanja prinuđeni koristiti željeznički promet. No, zbog spo-rog kretanja vlaka, posebice od Srijemske Mitrovice do Šida, putnici se često odlučuju za neko drugo prijevozno sredstvo. Vlakom iz Šida do Beograda stiže se u prosje-ku za sat i pol vremena, a iz Beograda u Šid se putuje dva i pol sata. Zbog stare i loše pruge vlak od Srijemske Mitrovice do Šida vozi 30 km/h, a na dijelu od Kukujeva-ca do Šida svega 20 kilometara na sat, pa putnici u šali kažu da bi brže stigli pješice negoli vlakom.

Beograd daleko, Novi Sad još dalje

Do prije tri godine putnici iz Srijema su do Beograda putovali tako što su vlakom odlazili najprije do Golubi-naca i onda presjedali u drugi vlak za Beograd. Direktna linija od Šida do Beograda ponovno je uvedena u listo-padu prošle godine. Prema važećem voznom redu sa željezničke stanice u Šidu dnevno prometuje pet vlakova do Beograda (stanica Beograd Centar), dva u prijepod-nevnim, dva u poslijepodnevnom i jedan u večernjim sa-tima. Ali nije problem broj polazaka već vrijeme potrebno putnicima da stignu do odredišta.

»Najveći problem tijekom vožnje vlakom od Beogra-da do Šida je pruga od Golubinaca do Šida i dio pruge kod sela Martinci. Prema mojim saznanjima, često se događaju i krađe elemenata na pruži, zbog čega dolazi do zastoja u prometu. Pružni prijelazi loše funkcioniraju, što je također razlog čestog zaustavljanja vlakova. Koliko znam, stigao je odgovor od *Infrastrukture Željeznica Sr-bije* da nema dovoljno ljudskog resursa koji bi kontrolirali vlakove«, kaže student **Predrag Danilović**.

»Studiram u Beogradu i zbog ekonomičnosti često pu-tujem vlakom, ali je put kući dug i naporan. U posljednje vrijeme nekoliko puta sam s prijateljima putovao vlastitim vozilom u Beograd. Dijelimo troškove putovanja, ali je i to skuplje nego vlak. Obnova pruge bila bi od velike važ-nosti, posebno za nas studente«, kaže **Stefan Zečević**.

»Na početku studiranja mi nije bio problem putovati vlakom. Karta je jeftina i duži put do kuće mi nije pred-stavljao problem. Međutim, poslije prve godine studira-

nja, kada sam imao više obveza zbog posla koji radim, dva i pol sata putovanja mi je postalo prezamorno. U Šid sada uglavnom dolazim autom, što je prilično skupo, pa zbog toga i ne dolazim često», kaže student **Milan Petrović**.

Šiđanima nije problem samo putovanje u Beograd već i u Novi Sad, jer već pet godina ne prometuje linija Šid – Novi Sad. Prije nekoliko mjeseci omladinska organizacija Lokalni pokret *Preporod* zatražila je od poduzeća *Srbija-voz* da se vrati linija Šid – Novi Sad.

»Dobili smo odgovor da se čeka nabava novih vlakova te da će se razmatrati naša inicijativa za ponovno uspostavljanje ove linije. Smatramo da je to važno prvenstveno zbog regionalnog povezivanja Srijemskog okruga s našim administrativnim centrom, jer mnogi naši sugrađani često putuju u Novi Sad na zdravstvene preglede i zbog školovanja. Iz medija smo saznali da će redovna linija vlaka na relaciji Šid – Novi Sad ponovno biti uspostavljena na ljetu», kaže Danilović koji je predstavnik Lokalnog pokreta *Preporod*.

Obnova, ali u planu

U razdoblju od 2008. do 2010. godine obnovljena je i modernizirana dionica Batajnica – Stara Pazova – Golubinci. U Programu poslovanja poduzeća *Infrastruktura Železnica Srbije* za 2022. godinu navodi se da su od strane Fonda za zapadni Balkan osigurana bespovratna

sredstva u iznosu od oko 400 milijuna eura za rekonstrukciju i moderniziranje pruge na dionici Golubinci – Šid i Inđija – Golubinci. U tijeku je izrada tehničke dokumentacije, a vlakovi na tim dionicama trebali bi razviti maksimalnu brzinu od 200 km/h. Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu životnog okoliša uradilo je Prostorni plan područja posebne namjene infrastrukturnog koridora željezničke pruge Beograd – Šid – granica Hrvatske, dionica Stara Pazova – Golubinci – Šid i pruge Inđija – Golubinci. Riječ je o dvokolosječnoj elektrificiranoj pruzi Beograd – Šid – granica Hrvatske čija dužina iznosi 120 km. Plan je da se na cijeloj dužini formira suvremena dvokolosječna pruga za mješoviti (putnički i teretni) promet i brzinu do 160 km/h. Također, planira se i izgradnja ili rekonstrukcija svih postojećih objekata (mostovi, propusti), kao i instalacija suvremene signalne i telekomunikacijske opreme. Planirana je i rekonstrukcija i prilagođavanje stanica, staničnih objekata i kolosijeka za predviđenu brzinu. Konceptija tehničkog rješenja podrazumijeva ukupno osam stanica i četiri stajališta.

Na adresu poduzeća *Infrastruktura Železnica Srbije* poslali smo dopis s pitanjima kada je u planu ponovno uspostavljanje prometa vlakova iz Srbije, preko Hrvatske do Slovenije, te pitanje kada građani Srijema mogu očekivati početak obnove i modernizacije pruge od Stare Pazove do Šida. Međutim, do zaključenja ovog broja tjednika odgovor nismo dobili.

S. D.

Dr. sc. Goran Bašić, ravnatelj Instituta društvenih nauka

U multietničkim društvima manjine često plaćaju dupli ceh

Trebalo bi pitati sugrađane hrvatske nacionalnosti osjećaju li se socijalno sigurnim, ostvaruju li ravnopravno svoja građanska prava? Moj dojam je da ima mjesta za napredak i da posljedice konflikata još nisu otklonjene, i ne mogu biti otklonjene brzo, a dodatni problem je kako se na tome radi i u Srbiji i u Hrvatskoj. To je pitanje za ljude koji kreiraju nacionalne politike i međudržavne odnose. Trebalo bi imati na umu to da u multietničkim društvima manjine često plaćaju dupli ceh

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Republički zavod za statistiku objavio je 28. travnja konačne rezultate Popisa 2022. godine. Prema tim podacima u Srbiji živi 6.647.003 stanovnika. Stanovnika Srbije u odnosu na prije 10 godina manje je za 495.975, odnosno 6,9 posto. U Vojvodini je broj stanovnika manji za 182.453. Najviše je Srba – 5.360.239.

Drugi po brojnosti su oni kod kojih je nacionalna pripadnost ostala nepoznata, a takvih je 320.013, a znatan je i broj (136.198) onih koji se nisu izjasnili o svojoj nacionalnoj pripadnosti, što ukupno čini skoro pol milijuna stanovnika. Od onih koji su se nacionalno izjasnili poslije Srba po brojnosti na drugom mjestu su Mađari, kojih ima 184.442, zatim slijede Bošnjaci sa 153.801, dok Roma ima 131.936. Slijede Albanci sa 61.697 pripadnika ove nacionalne manjine, te Slovaci kojih ima 41.730 i Hrvati kojih je 39.107.

Detaljna analiza popisa, prije svega ona demografska, tek slijedi. Ravnatelj Instituta društvenih nauka, osnivač Centra za istraživanje etniciteta i član Ekspertskog komiteta Vijeća Europe za praćenje Okvirne konvencije za zaštitu prava nacionalnih manjina dr. sc. **Goran Bašić** za *Hrvatsku riječ* komentira neke od rezultata popisa.

► **Prije no što analiziramo same rezultate popisa, a koji se tiču nacionalnih manjina, vratimo se na početak, odnosno sam popis. Je li se moglo više učiniti u samoj kampanji za popis u smislu animiranja, poticanja, ukazivanja na to da je nacionalna pripadnost**

nešto na što građani Srbije imaju pravo umjesto što je isticano kako nacionalna i vjerska pripadnost nisu pitanja na koja se mora odgovoriti popisivaču? Svoju kampanju vodila su i nacionalna vijeća. Kakva je, po Vašoj ocjeni, ona bila?

Popisi se shvaćaju kao etničko prebrojavanje stanovništva. Pažnju građana najviše, istini za volju, okupiraju rezultati o broju stanovnika i nacionalnoj pripadnosti. Međutim, funkcije popisa stanovništva su šire i podaci o nacionalnoj pripadnosti bi trebali biti manje važan dio popisnih rezultata u građanskoj državi u kojoj su pitanja nacionalnosti i etniciteta tek dio individualnih i kolektivnog identiteta. Politika multikulturalizma u Srbiji je međutim segregativna i koncipirana je tako da ostvarivanje pojedinih prava i zaštita identiteta nacionalnih manjina ovisi o broju njihovih pripadnika. To svakako nije u skladu s prirodom multietničnosti u Srbiji, a ni sa suštinom očuvanja manjinskih identiteta, odnosno trebalo bi uspostaviti sustav da i najmanji broj pripadnika bilo koje autohtone manjinske grupe ima mogućnost da se stara o očuvanju svoje kulture, običaja, tradicije, jezika. U tako osmišljenoj politici sloboda odlučivanja je najbolja kampanja. Svatko tko želi čuvati svoj etnokulturni identitet, ako nije sputan političkim ili drugim razlozima koji su izvan identitetskog sentimenta, slobodno će se izjasniti. Mislim da 20 godina nakon uvođenja Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina i uspostavljenom sustavu manjinskih

samouprava posebna kampanja, iako je dobro došla, nema većeg utjecaja na rezultate Popisa koji se odnose na nacionalnost.

► **Imamo konačne rezultate ne samo o broju stanovnika Srbije već i broju pripadnika nacionalnih manjina. Rezultati su objavljeni 28. travnja. RZS je to kao datum objave tih rezultata najavio mnogo ranije, a onda se dogodilo da dva tjedna kasnije to čini se nikoga ne zanima pretjerano. Tek nekoliko medija objavilo je rezultate, ali jedna šira analiza izostala. Zašto je to nezanimljiva tema?**

Ne zanima građane Srbije mnogo što. Činjenica je da je stanovništva sve manje, većine i pripadnika manjina, je jedino što bi trebalo da nas brine. Slično je i u postjugoslavenskoj regiji i u susjednim državama. U Mađarskoj konstantno opada broj stanovnika od 1981. godine, a u Rumunjskoj je u odnosu na 2011. godinu manje milijun građana. Kako odgovoriti na te izazove kada su stilovi života drugačiji, izazovi veći, a mobilnost olakšana. Dolaze na ove prostore, s namjerom i da se tu i nasele, i ljudi koji se bitno kulturno, rasno, vjerski i jezično razlikuju od autohtonog stanovništva. Priroda multietničnosti regije se mijenja. Treba razmišljati o toj prirodi na vrijeme kako bi se stvorio stabilan prostor za sve koji tragaju za srećom. Nacionalizam i populistička retorika neće mnogo pridonijeti zaustavljanju globalnih tendencija. Ali mogu unesrećiti mnoge.

► **Broj onih koji se nisu izjasnili je 136.000 (oko 70.000 ih je u Vojvodini). Manje ih je nego u Popisu iz 2011., ali je to još uvek velika brojka. Tko se »krije« iz tih brojki? Broj onih čija je nacionalna pripadnost nepoznata povećan je čak četiri puta. Sada je takvih više od 320 000. I za ovaj podatak isto pitanje – tko čini te brojke?**

Čini se da ove dvije grupe ljudi koje je Popis identificirao treba tražiti među osobama koje pripadaju višestrukim identitetima, potom među ljudima kojima nacionalnost ne predstavlja vrijednost, a prenaplašeno inzistiranje na etničkim ekskluzivitetima stvara određenu vrstu otpora koji se rezultira u odbijanju i odricanju od nacionalnosti.

► **Najbrojnija manjina su Mađari. Usprkos tome što je vodeća mađarska stranka u Srbiji/Vojvodini dio vlasti, što država Mađarska pomaže svoju manjinu u Vojvodini, što Budimpešta i Beograd imaju dobre političke odnose, broj pripadnika ove zajednice s oko 250.000 pao je na 184.000. Jeste li iznenađeni?**

Naravno da nisam. Najveća greška je načinjena onda kada su nacionalne institucije mađarske nacionalne manjine premještene u Suboticu. Smatralo se da će homogenizacija kulturnog prostora ojačati političko jedinstvo Mađara u Srbiji, odnosno da će se na taj način čuvati nacionalni identitet. Dominanta u politici multikulturalnosti vođovanskih Mađara je zatvaranje u uvijek preuske granice nacionalnog homogeniteta. Prirodni put mladih

zatvorenih u te granice nije integracija u srbijansko, vođansko društvo već kretanje ka mađarskom kulturnom prostoru. Osipanju pripadnika mađarske manjine pridonijela je i povišena mobilnost građana ka zemljama EU. Zanimljivo se u političkim interesima to da se multikulturalnost i etnički identiteti najsnažnije čuvaju u identitetima drugih, u njihovom govoru manjinskih jezika, razmjeni kultura i doživljavanju različitih kulturnih baština kao svojih. To mora biti izraz autentičnih politika multikulturalizma, a ne poželjni projekti nacionalnih elita s ove ili one strane granice.

Ostvarivanje pojedinih prava i zaštita identiteta nacionalnih manjina ovise o broju njihovih pripadnika. To svakako nije u skladu s prirodom multietničnosti u Srbiji, a ni sa suštinom očuvanja manjinskih identiteta, odnosno trebalo bi uspostaviti sustav da i najmanji broj pripadnika bilo koje autohtone manjinske grupe ima mogućnost da se stara o očuvanju svoje kulture, običaja, tradicije, jezika. U tako osmišljenoj politici sloboda odlučivanja je najbolja kampanja.

► Kod većine nacionalnih manjina se očekivano bilježi pad broja, izuzetak su Bošnjaci (izuzimajući Albance kojih je znatno više jer su popis iz 2011. godine bojkotirali). Što su razlozi?

Analize Popisa će tek uslijediti, ali mislim da neće biti opovrgavanja generalnog trenda smanjivanja stanovništva i u budućnosti. Što se tiče Bošnjaka, jesu oni priznati kao nacionalna manjina pod ovim imenom naroda tek 2002. godine, ali ti ljudi žive autohtono na područje Srbije stoljećima. Povećanje broja Bošnjaka za 8.523 pripadnika korespondira s istovremenim smanjenjem broja Muslimana za 9.290 što može biti jedan od pokazatelja promjene. Međutim, riječ je o mladom stanovništvu tako da uzroci blagog porasta bošnjačkog stanovništva mogu biti i druge prirode.

► Na ovom popisu više je i Jugoslavena. Gdje tu treba tražiti razloge? U nacionalno mješovitim obiteljima, u nostalgiji za nekadašnjom državom?

Mislim da je reč o ljudima koji pripadaju višestrukim identitetima, a ne bi trebalo smetnuti s uma da postoje građani Srbije koji su vezani za identitet Jugoslavena – rođeni su u Jugoslaviji, odgojeni u duhu jugoslavenstva, privrženi su tom identitetu. Osim toga, na razini regije jugoslavenstvo je i jedan vid kozmopolitizma i način

suprotstavljanja monokulturalnim nacionalnim nazorima koji svakako nisu poželjan izbor za multikulturaliste.

► Nisu brojna nacionalna zajednica, ali Rusa je više. Može li se razlog tražiti u naklonosti naše države prema Rusiji?

Trebalo bi razlikovati pripadnike autohtone ruske manjine u Srbiji, odnosno potomke stare imigracije, od ljudi koji su se posljednjih godina nastanili u Srbiji. Riječ je o ljudima koji su se sklonili od rata i nastoje ostvariti svoje životne planove u okruženju koje im pruža određene mogućnosti. Kulturna, slavenska bliskost jest jedan od razloga, ali pitanje je da li bi bilo dovoljno Rusa u Srbiji da države u EU nisu usvojile restriktivnu useljeničku politiku prema osobama ruske nacionalnosti.

► Kada analizirate broj pripadnika nacionalnih manjina, može li se zaključiti da je osim onih demografskih kretanja još nešto utjecalo da brojke budu takve kakve jesu? Posebno kod nekih nacionalnih manjina koje ne spadaju u »omiljene« manjine, kao što su recimo Hrvati?

Ne znam odgovor na ovo pitanje. To bi trebalo pitati sugrađane hrvatske nacionalnosti. Osjećaju li se socijalno sigurnim, ostvaruju li ravnopravno svoja građanska prava? Moj dojam je da ima mjesta za napredak i da posljedice konflikata još nisu otklonjene, i ne mogu biti otklonjene brzo, a dodatni problem je kako se na tome radi i u Srbiji i u Hrvatskoj. To je pitanje za ljude koji kreiraju nacionalne politike i međudržavne odnose. Trebalo bi imati na umu to da u multietničkim društvima manjine često plaćaju dupli ceh. U tom kontekstu poražavajuće je i to da je od preostalih Srba u Hrvatskoj za tijela manjinske samouprava glasovalo tek 10% stanovništva. Ako se ovako nastavi, koliko će ih glasovati za četiri ili osam godina?

► Na popisu članovi obitelji mogli su popisati i svoje odsutne članove. To je išlo u prilog određenim nacionalnim manjinama čiji pripadnici žive i rade van Srbije. Ali i pripadnici većinskog naroda također žive i rade van Srbije. Koliko onda možemo govoriti o tome da je 6,6 milijuna građana Srbije realna brojka?

Još uvijek je sve na nivou analiza. Demografi će svakako detaljno analizirati rezultate popisa i dobit ćemo odgovore na dileme o kojima govorite, ali ono što brine je to da je depopulacija takva da se može razmišljati samo o tome kako je usporiti, ali nisam siguran da je izvedivo uz sve naše želje.

► Kod nas su prava nacionalnih manjina vezana za njihovu brojnost, od službene uporabe jezika, sredstava koja dobivaju na informiranje, kulturu. Što će u tom smislu biti poslije ovog popisa?

Vidjet ćemo. Ako se poštuje zakon, neka nacionalna vijeća će imati manji broj članova, na primjer, u nekim općinama će vjerojatno prestati potreba i za financiranjem nacionalnih vijeća... Ali ne verujem da će se išta promijeniti. Najviše zbog toga što politika multikulturalnosti u Srbiji počiva na dogovorima i interesima političkih stranaka koje će svakako imati interes da pridobiju pripadnike nacionalnih manjina.

Posebna upisna kvota za hrvatske nacionalne manjine i iseljeničtvo

Studiranje u Hrvatskoj

U akademskoj 2023./24. godini hrvatska visoka učilišta osigurala su posebnu upisnu kvotu za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljeničtva

Prvi puta u akademskoj 2018./19. godini donošenjem posebne upisne kvote za studente pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljeničtva ispunjen je jedan od najvažnijih zahtjeva u području obrazovanja i znanosti Hrvata koji žive izvan Hrvatske, kao i jedan od zaključaka Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske.

Posebna upisna kvota odnosi se na dvije kategorije Hrvata izvan Hrvatske definirane člankom 2. Zakona o odnosima Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske (*Narodne novine*, broj 124/2011 i 16/2012): na pripadnike hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država (Austrija, Bugarska, Crna Gora, Češka, Italija, Kosovo, Mađarska, Rumunjska, Sjeverna Makedonija, Slovačka, Slovenija i Srbija) i na Hrvate iseljenike u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke.

I u akademskoj 2023./24. godini hrvatska visoka učilišta osigurala su posebnu upisnu kvotu za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljeničtva, a to su: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Zadru, Sveučilište Sjever, Hrvatsko katoličko sveučilište, Veleučilište *Lavoslav Ružička* u Vukovaru, Sveučilište *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku te Sveučilište *Jurja Dobrile* u Puli, navodi se na portalu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Koraci u postupku

Kao i ranijih godina, za upis studijskih programa u posebnoj upisnoj kvoti kandidati se prijavljuju izravno na fakultete, koji samostalno, prema prethodno objavljenim kriterijima, provode rangiranje kandidata te zadržavaju mogućnost provođenja razredbenog postupka.

Važno je napomenuti da kandidati ne trebaju pristupati Državnoj maturi u Hrvatskoj nego trebaju dostaviti dokaz o završenom srednjoškolskom obrazovanju u državi u kojoj žive.

Priznavanje inozemne srednjoškolske kvalifikacije provodi Agencija za odgoj i obrazovanje (inozemne srednjoškolske kvalifikacije o završenom srednjem obrazovanju u općim, gimnazijskim i umjetničkim programima) ili Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (priznavanja inozemne srednjoškolske kvalifikacije o za-

vršenom srednjem obrazovanju u strukovnim programima). Važno je pravovremeno se obratiti gore navedenim institucijama kako bi cijeli postupak bio na vrijeme završen.

Radi lakšeg snalaženja Središnji državni ured je izradio tablice s popisom fakulteta, rokovima i specifičnim uvjetima koje su dostupne na njihovom portalu: hrvatiizvanrh.gov.hr. Isto tako, na njihovom portalu dostupni su cje-

loviti tekstovi natječaja i detaljno navedeni svi uvjeti natječaja na navedenim sveučilištima i veleučilištima.

Potrebni dokumenti

Uz samu prijavu na željeni fakultet, kandidati koji se odluče koristiti posebnu upisnu kvotu, osim zahtjeva za priznavanje inozemne srednjoškolske kvalifikacije, trebaju predati i zahtjev za izdavanje Potvrde o pripadnosti hrvatskome narodu. Potvrdu o pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini, odnosno hrvatskome iseljeničtvu izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Za izdavanje Potvrde potrebni su sljedeći dokumenti: Prijavni obrazac (nalazi se pod rubrikom Dokumenti), Kratki životopis i obrazloženje motiva za prijavu i traženje Potvrde, Preslika valjanih putnih isprava država čiji je državljanin, Dokaz o prebivalištu izvan Republike Hrvatske, Rodni list. Dokaz o pripadnosti hrvatskome narodu – jedna od sljedećih javnih isprava kandidata ili roditelja ili nekog drugog pretka ukoliko sadrži podatak o hrvatskoj nacionalnosti: izvodi iz matične knjige rođenih/rodni list, školska svjedodžba ili preslika matične knjige učenika, indeks, radna knjižica, vojna knjižica, vjenčani list, smrtni list, krsni list, rješenje o primitku u hrvatsko državljanstvo po čl. 16 ili 11. Zakona, pisana izjava čelnika DM/KU RH ili zajednice/udruge hrvatskih iseljenika/manjine.

Ako se pripadnost hrvatskom narodu dokazuje javnom ispravom pretka, potrebno je dokazati i rodbinsku povezanost te dostaviti rodni list roditelja, odnosno njegovog roditelja, pa sve do pretka pripadnika hrvatskog naroda.

Jednako tako, dokumente potrebne za izdavanje Potvrde o pripadnosti hrvatskom narodu kandidat može dostaviti osobno, putem pošte ili putem e-pošte: upisne-kvota@hrvatiizvanrh.hr, a originale donosi na uvid prilikom preuzimanja Potvrde.

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA

Stomatološka sestra – tehničarka

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
30

O obrazovnom profilu

Program se nastave temelji na stjecanju znanja i vještina za asistiranje i rad na odjeljenjima: bolesti zuba, dječja i preventivna stomatologija, stomatološka protetika, parodontologija i oralna medicina, ortopedija vilica, oralna i maksilofacijalna kirurgija. Ovladati će tehnikama i procedurama pripreme i sterilizacije materijala i instrumenata. Stomatološka sestra – tehničarka sudjeluje u prevenciji stomatoloških oboljenja, odgojno-zdravstvenom radu u vrtićima, školama, savjetovalištim za trudnice.

Važno za rad

Za obavljanje ovog posla neophodna je preciznost, odgovornost i posvećenost. Posao se obavlja, uglavnom, u zatvorenoj prostoriji, pretežno stojeći i u pokretu.

Predmeti

Stručni predmeti su: Anatomija i fiziologija, Prva pomoć, Zdravstvena njega, Higijena i zdravstveni odgoj, Farmakologija, Zdravstvena psihologija, Patologija, Mikrobiologija s epidem., Bolesti zuba, Stomatološki materijali i instrumenti, Preventivna stomatologija, Osnovi kliničke medicine, Stomatološka protetika, Medicinska biokemija, Oralna kirurgija, Poduzetništvo, Parodontologija i oralna medicina, Dječja stomatologija, Ortopedija vilica.

Mogućnost nastavka školovanja i zaposlenja

Na višim i visokim strukovnim studijima ili na fakultetima u Republici Srbiji, Republici Hrvatskoj i inozemstvu. Visoke strukovne škole i akademski studiji iz područja zdravstvene njega, medicinski fakultet, stomatološki fakultet, fakultet tjelesne kulture, farmaceutski fakultet... Nakon završene srednje škole, mogu odmah početi s radom kao asistentica liječniku – stomatologu obavljajući sljedeće poslove: popravci, liječenje, vađenje zuba i sl. Priprema zubarske uređaje, instrumente, lijekove i potreban materijal kako bi sve pravodobno bilo dostupno stomatologu. Prati rad stomatologa, dodaje mu potrebne instrumente, lijekove, tampone, anestetike. Sterilizira i održava instrumente. Proziva pacijente, zakazuje, priprema pacijente za rendgenska snimanja, vodi evidenciju o uslugama, utrošku materijala, popunjava recepte, sređuje kartoteku.

Nakon završetka srednje škole stječe se zvanje
stomatološke sestre – tehničarke.

POLITEHNIKA

Tehničar tiska / tehničarka

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja

Tehničar tiska

O obrazovnom profilu

Sam naziv objašnjava kako se radi o nanošenju boje kroz finu mrežicu koja je zategnuta na odgovarajući drveni ili metalni okvir nalik situ. Kroz otvore na mrežici boja se pomoću gumenog valjka potiskuje na podlogu koja se tiska. To može biti bilo kakva podloga (papir, plastika, tekstil, metal, drvo, staklo, keramika). Također, mogu biti i različite forme i dimenzije (majice, olovke, bedževi, upaljači, boce, šalice, čaše, tegle, burad...). Na ovom smjeru učenici će naučiti pripremiti materijal otiskati u različitim tehnikama tiska, i na različitim vrstama, i tipovima strojeva za tiskanje jer je upravo tome posvećen veći dio praktične nastave. Tiskanje se vrši na papiru, kartonu, plastici, a tehnika tiska određuje se prema vrsti originala, naklade, podloge za tisak i želji naručitelja. Učenici se najprije upoznaju s radom u tehnici ofsetnog tiska, ali i s mnogim drugim tehnikama – dubokim tiskom, propusnim tiskom, digitalnim i tzv. fleksotiskom. Svaka od njih iziskuje i upoznavanje učenika s radom specijalnih strojeva.

Važno za rad

Normalan vid na blizinu, daljinu i koloni vid, normalna funkcija gornjih i donjih ekstremiteta i kičmenog stupa. Za obavljanje ovog posla potrebna je preciznost, urednost, strpljenje i kreativnost jer se, uz tisak, vodi računa o doziranju boja koje se nanose po preciznim pravilima. U radu se koristi računalno. Radi se u zatvorenoj prostoriji. Sitotiskar u radu je izložen kemijskim parama te treba voditi računa o mjerama zaštite na radu.

Mogućnost nastavka školovanja:

Učenici po završetku srednje škole imaju veliki broj mogućnosti, počevši od pronalazačenja posla u tiskarama ili malim privatnim obrtima za tiskanje, knjižarama i kopirnicama pa do nastavka školovanja na višim i visokim stručnim školama ili fakultetima.

TEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

tehničar grafičke dorade

ja srednjeg

4 godine

broj učenika

15 + 15

Tehničar grafičke dorade

O obrazovnom profilu

Grafička je dorada posljednja faza u izradi grafičkog proizvoda gdje učenici oblikuju krajnji grafički proizvod primjenom različitih operacija rezanja, savijanja, sakupljanja, šivenja ili lijepljenja. Kada govorimo o proizvodima koji se grafički obrađuju, tu se ne misli samo na knjige, časopise, fascikle, prospekte, reklamne kataloge i brošure, već i na različite vrste reklamnog materijala. U okviru praktične nastave, kod učenika se potiče razvoj kreativnosti jer su upravo oni zaslužni za finalni oblik jednog proizvoda.

Učenici se tijekom četverogodišnjeg školovanja osposobljavaju za ručnu i strojnu obradu poveza knjiga, upoznaju različite materijale koji se koriste u knjigoveznici i kartonaži. U kartonaži izrađuju različite galanterijske proizvode i ambalažne kutije.

Važno za rad

Radi se u zatvorenoj prostoriji uz prisustvo kemijskih supstanci kao što su boja ili ljepilo. U materijale za preradu spadaju karton, različite vrste papira, ravne ili valovite ljepenke, platna, koža, kao i sastavljanje i ukrašavanje proizvoda.

Mogućnost nastavka školovanja:

Nakon završetka školovanja, mogu se zaposliti u grafičkim radionicama, tiskarama i poduzećima koje se bave proizvodnjom ambalaže ili samostalno obavljati posao u struci, ali i nastaviti školovanje na strukovnom fakultetu ili višoj školi.

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ” SUBOTICA

opći smjer

nastavni jezik

hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja

4 godine

broj učenika

30

Kome je namijenjen opći smjer?

Gimnazija općeg tipa spona je između prirodno-matematičkog i društveno-jezičnog smjera. Predmeti koji se ovdje uče predstavljaju uravnotežen izbor kako prirodnih tako i društvenih znanosti. Učenici sve četiri godine uče matematiku, materinski jezik, strane jezike, fiziku, povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje onim učenicima koji su podjednako dobri i u prirodnim i društvenim znanostima. Ovaj profil nudi visoku razinu opće kulture i znanja iz svih predmeta.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Svi učenici koji uspješno završe gimnaziju imaju mogućnost upisati fakultete društveno-humanističkih, medicinskih, prirodno-matematičkih ili tehničko-tehnoloških znanosti u našoj zemlji i u inozemstvu.

Nakon završene gimnazije i položene državne mature
potrebno je nastaviti školovanje.

**Složite
kockice
u odgoju
VAŠE
DJECE**

2023./2024.

Kada je čovjek ćelav?

Za naslov sam namjerno odabrao ovaj antičko-grčki paradoks na koji je odgovor: »Čovjek je ćelav kada izgubi posljednju vlas kose, jer je dotle (bar formalno) imao kosu«. Poslije dva skoro istovremena masovna ubojstva izvršena prošlog tjedna, meni je prvo palo na um da je naša domovina Srbija postala »ćelava«, da su sada svi problemi države dramatično i drastično ogoljeni. Nitko ne postaje ćelav preko noći, gubitak kose je jedan dugotrajniji proces, kao što i današnja situacija u našoj zemlji nije nastala jučer. O tom procesu želim govoriti u nastavku kolumne.

Osnovno pitanje u ovakvim situacijama je traženje »uzroka, krivaca i njihovo kažnjavanje« kao i što će država uraditi. Mišljenja raznih stručnjaka i »stručnjaka« su vrlo šarolika (od uvođenja izvanrednog stanja do ostavke vodećih poli-

»Zbogom oružje«

tičara). Mene je najviše interesiralo obraćanje javnosti prvog čovjeka države, predsjednika i što će Vlada poduzeti. Pažljivo sam slušao, hvatao bilješke, kada se predsjednik države nekoliko puta obraćao javnosti. Gledao sam ga i 8. svibnja na »Sretnoj« televiziji kada je bio gost i u razgovoru je komentirao »prosvjed protiv nasilja« kojega je istoga dana održala nekakva »udružena oporba«. Sam naziv ove manifestacije je bio proturječan, jer na žalost tijekom niza godina upravo su neki oporbeni političari pozivali na nasilje prijeteci da će vodeći političari (i sam Predsjednik) »visiti na Terazijama« ili »završiti u nekoj rupi kao nekadašnji predsjednik Iraka«. Na žalost, rješavanje političkih problema ili političkih sukoba agresijom, najčešće ubojstvom, ima prilično dugu tradiciju u srpskom društvu; vuče korijene još iz doba kada je vladalo Tursko carstvo. Prvo takvo ubojstvo iz političkih razloga bilo je likvidiranje sjekirom; vođe (vožda) Prvog srpskog ustanka **Crnog Đorđa** (1817.). Naručitelj je bio »zbog državnih razloga« njegov kum, kasniji prvi knjaz (polu)vazalne Srbije. Slično se dogodilo krajem prošlog stoljeća kada je nakon »događanja naroda« Novi Vožd (ili njegova supruga) naredio ubojstvo kuma, koji je završio poliven vapnom u jednoj rupi na Fruškoj gori. U ovom mileniju, točnije 12. ožujka 2003., (snimljeno i kamerom) ubijen je tadašnji premijer Vlade. Nalogodavci još nisu identifi-

rani. Namjerno sam niz raznih ovakvih ubojstava skratio, i nisam ispisivao imena jer ne želim pisati povijest političko motiviranih ubojstva nego želim skrenuti pažnju na postojanje »tradicije« rješavanja različitih problema agresijom, ubojstvom. Imam osjećaj da je u ubojstvima vodećih ličnosti Srbija »bolja« od SAD-a. Citirat ću jednog nagrađenog srpskog pisca i kolumnista: »Svidelo se vama ili ne, rješavanje svih sporova i nesuglasica isključivo nasilnim putem u Srbiji je tradicija«. Radi se o općoj kulturi koja se čak i njeguje, npr. na nogometnim stadionima neprimjerenim skandiranjem tzv. navijača.

Zbogom oružju?

Po riječima Predsjednika slični smo SAD-u (gdje se odigrava 31% masovnih ubojstava u svijetu) po broju oružja koje posjeduju naši građani legalno ili ilegalno, po njegovom kazivanju ta brojka je zastrašujuća: 760.000 komada. Osnovni cilj je da se ovaj broj smanji na 300.000. Ovo je »tekovina« ratnih djelovanja na tlu bivše SFRJ u kojima je sudjelovao i nemali broj sadašnjih građana Srbije. Vjerujem da je većina odnijela kući neki »suvvenir«, »podsetnik na ratničke dane«. U određenim dijelovima zemlje postoji i običaj zvan šenlučenje kada se puca u svadbama, za Novu godinu itd. U našem gradu u novije vrijeme je to isto postalo običaj. Unutarnji organi: policija, žandamerija izvršit će kontrolu svakog tko legalno posjeduje oružje. Pitam se što će privatnoj osobi oružje? Kod nas je situacija paradoksalna, jer ako netko upadne naoružan u moj stan, ja nemam pravo upotrijebiti svoje oružje, a ne bih ni stigao; jer ako po pravilima držim oružje (npr. u sefu) i odvojeno municiju, nemam ga vremena sklopiti.

Nova reforma obrazovanja?

Neki komentatori za događaje krive naš školski sustav. To je potvrdio i ministar prosvjete i obrazovanja, koji je podnio neopozivu ostavku. Neki pak govore da se nastavnici ne bave dovoljno s djecom, drugi pak misle da učenici imaju suviše prava, a skoro nikakve obaveze. Opet, drugi se tuže na roditelje koji dolaze u škole i vrše pritisak na nastavnika zbog većih ocjena. Moje mišljenje (pošto sam i sam radio u obrazovanju) je da je profesija nastavnika izgubila svoj nekadašnji značaj. Građenje autocesti, brzih pruga je važno za razvoj države ali toliko je važno, ako ne i važnije, odgoj i obrazovanje budućih generacija. To je najveći izazov za sadašnje generacije političara, školski redari i policajci u toj priči su manje važni! Devastirana profesija učitelja i nastavnika treba postati ponovo važna i u to isto treba uložiti novčana sredstva države.

Tajne ljudskog uma

»Majka mi je danas umrla. A možda i jučer, ne znam.«

Nakon *Pustolovina Toma Sawyera*, *Doživljaja Nikolettine Bursaća*, *Družbe Pere Kvržice* ili *Dječaka Pavlove ulice* svojedobno su citiranim rečenicama s početka teksta srednjoškolci bili šokirani apsurdom **Camusova Stranca**. Analizirajući roman, profesori i učenici svojski su se trudili proniknuti u um Mersaulta i objasniti što ga je to doveo do tolikog odsustva, tada još neokorištenog izraza, empatije. A poznato je da je ljudski um – uz kozmos, neistražene dubine oceana i svjetska graditeljska čuda – do danas najveća tajna.

Možda bi se – i to s malom vjerojatnošću – postupci maloljetnika i ranog punoljetnika prošle srijede i četvrtka i mogli predvidjeti da su do tada uz sebe – poput nekoć guverneri – imali stalno prisustvo vrsnog psihijatra koji bi na vrijeme upozorio roditelje, školsko osoblje i ostale nadležne službe zadužene za skrb o osobama s »dodatnim potrebama«. A možda – ni to nije isključeno – niti to ne bi bilo dovoljno. Jer, ako je ta tvrdnja istinita, ljudski um jedna je od najvećih nepoznanica od Postanka do danas.

Što, recimo, mahom umove u razvoju – one koji su već odavno svladali mnoge od tajni suvremene tehnologije – motivira na empatiju prema serijskim ubojicama, da se identificiraju s njim, ne skrivajući pri tomu svoju fasciniranost njegovim likom, a posebno djelom? Pitanja su to na koja danas upravo brojni psiholozi, pedagozi, sociolozi, i posebno država, traže prave odgovore. Ima i onih, s izuzetkom države, koji vezu nalaze u osuđenim ratnim zločincima, pokazujući pri tomu na neprefarbane murale i grafite **Ratku Mladiću**. Ti isti podsjećaju na tajnu pomračenog uma **Vladimira Putina**, čiji se lik i njegovi masovni zločini upravo na ovim prostorima slave koliko i sam predsjednik države. Podsjetit će takvi i na govor mržnje, pa i na nasilje kojem svjedočimo u Skupštini Srbije, a koje se onda prelijeva i u »programske sadržaje« najvećeg broja televizija s nacionalnom frekvencijom i novinoida s izdašnom državnom potporom. Riječju: ti i takvi, a u ovom društvu su u debeloj manjini, reći će da je nakon tridesetak godina ključanja lonac eksplodirao; da je nakon isto toliko vremena čir na sve oboljelijem organizmu jednostavno pukao.

Subotica, tj. učenik Gimnazije **Svetozar Marković** iz Bačke Topole, ovih je dana postala zanimljiva i filmski poznatom FBI-ju, koji je nadležna tijela u ovoj državi upozorio da se iza »zaslona uma« maloljetnog **D. U.** krije nešto zastrašujuće. Detalji iz službenih priopćenja

javnosti su već poznati, a o detaljima njegovog dosadašnjeg ponašanja najbolje mogu posvjedočiti njegovi najbliži, drugovi iz razreda (ako ih ima), profesori, susjedi i općenito oni koji ga poznaju. Ako ga poznaju.

Ukoliko već i nema pravog odgovora na tajne ljudskog uma, očito je da najmlađoj populaciji – bar jednom njenom dijelu – nedostaju mehanizmi učenja koji će ravnomjerno utjecati i na njihov emotivni razvoj, bilo kroz nastavu građanskog odgoja – s brojnim praktičnim primjerima prepoznavanja i usvajanja osjećaja empatije spram onoga kome je to potrebno – ili pak nekog novouspostavljenog predmeta čija će osnovna svrha biti učenje najmlađih »životu« i ispravnom ponašanju.

Ako smo kao društvo za to nesposobni – a nije malo onih koji će na to dati potvrđan odgovor – ne bi bilo zgora taj model potražiti od Finske ili neke druge skandinavske zemlje. Nije sramota učiti od pametnijeg, sramota je držati se starog, a provjereno lošeg. Naravno, rečeno se ne odnosi samo na odgojno-obrazovne ustanove, jer one nisu niti trebaju biti institucije pod staklenim zvonom. Modele ponašanja u kojima će se veličati Dobro i razvijati suosjećajnost, a prezirati Zlo kao nešto nedostojno i ukazivati da se zbog njega snosi odgovornost 'ladno mogu usvojiti svi: i roditelji, i susjedi, i slučajni prolaznici, i vlasnici i urednici u sumpor upalih medija, i... naravno institucije države, na čelu s vrhom i Onim koji je čak i iznad njega.

I za kraj nešto što će najveći broj građana vjerojatno pozdraviti: akcija »akcija razoružavanja« u Srbiji i nevjerojatna uspješnost IT stručnjaka i općenito osoba zaduženih za prevenciju i otkrivanje potencijalno opasnih osoba s tzv. društvenih mreža. Pa i tu, nažalost, postoji više nedoumica, od kojih se po važnosti, ali i logici, mogu izdvojiti dvije. Prvo, zašto ista akcija u vezi s predajom oružja nije rađena i godinama unazad, jer je ne jedna pijana (ili trijezna, svejedno) budala pucala za svaki praznik ili neko veće slavlje, nerijetko i rafalno? I drugo: što je s osobama koje su sa svojih »naloga« prijetile novinarima *Danasa*, *Magločistača*, *Nove.rs*, N 1, **Marku Vidojkoviću**... i *Hrvatske riječi*? Odnosno: ima li pojam »ubojstvo« isto značenje i retroaktivno ili je njegova ozbiljnost na snagu stupila u razdoblju od 3. do 4. svibnja? Kao i uvijek u sličnim slučajevima, najbolji odgovor na to je: istraga je u tijeku.

Z. R.

Monoštorci smatraju da može i bolje

»Možda je naš san o kanalizaciji megalomanski, ali ako je već ovaj prostor specijalni rezervat prirode vrhunske zaštite, briga i o tome gdje završavaju otpadne vode morala bi biti na prvom mjestu«, kaže Petar Pašić

Sviše od 3.400 stanovnika, prema popisu iz 2011. godine, jer rezultati posljednjeg još nisu objavljeni, Monoštor je jedno od većih sela na teritoriju Grada Sombora. U Monošturu je najviše Hrvata, a čine li i dalje natpolovičnu većinu znat će se kada budu poznati rezultati prošlogodišnjeg popisa po mjestima.

Početkom XIX. stoljeća Monoštor je imao brodersku radionicu, sredinom stoljeća dobiva telegraf, počinje putnički promet na Dunavu s pristaništem kraj sela. Osniva se vodna zajednica i vodna zadruga. Krajem XIX. stoljeća osniva se štedionica, prvo pogrebno društvo, postavlja se telefonska linija duž kanalske obale, podiže kalvarija.

Početkom XX. stoljeća osniva se obrtni krug, završava željeznička pruga Sombor – Monoštor, nasipom od Kupusine stiže prvi automobil u Monoštor, otvara se prva krečana. Dvadesetih godina osniva se šokačka čitaonica, mjesna organizacija Hrvatske seljačke stranke, počinje rad kina, osniva se pčelarska zadruga. Danas Monoštorci rade u šumskoj upravi, u brodogradilištu, a dio i u manjim poduzećima koja postoje u selu. Monoštor se naziva i »Selo na sedam Dunava« što bi u nekom

slikovitom opisu značilo mjesto ušuškano u Specijalnom rezervatu prirode Gornje Podunavlje, okruženo Velikim bačkim kanalom, kanalom Dunav – Tisa – Dunav, te malo dalje Plazovićem, Dunavom i »mrtvim« vodama nekadašnjeg toka Dunava. Uz to, kroz Monoštor prolaze i tri međunarodne biciklističke rute, te ovo mjesto privlači brojne zaljubljenike u očuvanu prirodu. No, turisti su u prolazu, a u selu teče svakidašnji život Monoštoraca. U selu je škola u kojoj od prvog do osmog razreda ima oko 270 učenika, Dom kulture je obnovljen, liječnik radi svakoga dana, kao i pošta, aktivno rade brojne udruge, ima nekoliko trgovina. No, Monoštorci imaju svoje mišljenje o tome što bi u selu moglo biti bolje.

Otpadne vode u zaštićenoj prirodi

Prva je kanalizacija, koju Monoštor, kao ni druga sela na teritoriju Grada Sombora nemaju.

»Ako se usporedimo s ostalim mjestima, ne samo u okolici već i malo šire, imamo prirodne karakteristike koje nas stavljaju u vrh turističke ponude. A onda s dru-

ge strane selo nema kanalizaciju već sve otpadne vode završe u septičkim jamama iz kojih se zatim odvoze na manje ili više skrovrta mjesta u okolini sela. Možda je naš san o kanalizaciji megalomanski, ali ako je već ovaj prostor specijalni rezervat prirode vrhunske zaštite, briga i o tome gdje završavaju otpadne vode morala bi biti na prvom mjestu. Poboljšalo bi kvalitetu življenja stanovnika sela, ali i okolnih vikend naselja, a što se tiče turističke ponude to bi bila još jedna zvjezdica više kod ocjene kvalitete», kaže **Petar Pašić**.

Monoštorci ne samo da muku muče s otpadnim vodama već i s vodom za piće. Godinama su pili flaširanu vodu, jer je bila zabranjena uporaba vode iz seoskog vodovoda. Razlog je bila povećana koncentracija arsena. Trajalo je to nekoliko godina, a onda je problem riješen prije dvije godine izgradnjom tvornice vode. U vodi sada nema nedozvoljenih količina arsena, ali Monoštorci se sada žale na prisustvo kamenca u vodi.

»Voda je neobičnog okusa, posuđe i rublje se lošije pere, a od kada imamo ovu vodu oko 200 bojlera u selu se pokvarilo«, kaže **Katica Šeremešić**.

Za mlade obitelji s djecom jedan od problema je i briga o djeci u jaslenom uzrastu i cjelodnevnom boravku, što sada u selu ne postoji.

»Pitanja kome će roditelj povjeriti dijete mora biti riješeno prije rođenja djeteta. Smatram da je to danas jedan od najvećih problema kod života u ruralnim područjima. Otići na posao, kome ostaviti dijete? Imajući u vidu nove i različite uvjete rada, različita imovinska stanja roditelja, a da bi svi na neki način bili ravnopravni, tko će se na kvalitetan način i po koju cijenu baviti s djecom? Osiguranje boravka djeteta u vrtiću od jaslaca do pripremnog predškolskog važno je za ostanak mladih roditelja u selu«, kaže **Anita Đipanov-Marijanović**.

konstrukcija *Češkog mosta* na Velikom bačkom kanalu obećavana je i planirana u čak dvije prošle političke kampanje. Radovi su 2019. godine i započeti, ali su iz nekog razloga i stali. Sada se most prelazi pješice, a i to uz ozbiljne napore. No, i rekonstrukcija ovog mosta s izgradnjom dijela nove pripadajuće dionice ceste Monoštor – Bezdan ne bi imala smisla bez izgradnje ceste Monoštor – Kupusina, čija je realizacija stala na pola puta. Izgrađen je dio – dionica od Kupusine prema Monošturu koja pripada Općini Apatin, dok je somborski dio na čekanju«, kaže **Adam Šimunov**.

Izgradnja ceste i obnova mosta bili bi značajni ne samo za Monoštor već bi i skratili put od Apatina do graničnih prijelaza Batina (s Hrvatskom) i Bački Breg (s Mađarskom). Nova najava da će se započeti radovi i završiti stigla je prije mjesec i pol dana kada je Grad Sombor dobio 300 milijuna dinara iz Pokrajine za projekt rekonstrukcije lokalne ceste od Monoštora do atara Kupusine.

Kako je prilikom potpisivanja ugovora kazao gradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**, Općina Apatin je svoju dionicu od 5,3 kilometra završila prošle godine, »a sada će krenuti izgradnja druge dionice ceste koja je važna ne samo za stanovnike Monoštora i Kupusine, već i Sombora i Apatina«. Nova cesta koja bi preko Monoštora povezala Apatin s dva granična prijelaza značajna je i za daljnji razvoj monoštorskog turizma. **Marko Đipanov** podsjeća da su u okolini Monoštora nekada bile popularne čarde. Nakon Drugog svjetskog rata bilo ih je čak šest, a goste su privlačile jelima tipičnim za monoštorsko područje, prije svega jelima od ribe.

»Danas radi jedna čarda, no prilaz do nje je po lošim vremenskim uvjetima težak zbog dijela zemljane ceste«, kaže Đipanov.

Željko Šeremešić

Pola mosta, pola ceste

Iz Monoštora se cestom sada može za Sombor i Bezdan. Apatin je još »na čekanju«, kao i *Češki most*. »Re-

Rekonstrukcija najznačajnijeg podvožnjaka u Subotici

Prometni kolaps u najavi

»Od hotela ‘Patria’ do dispanzera je uvijek čep, a prema ‘Mešcu’ i ‘Pioniru’ također. Kada se zatvori podvožnjak kod Nove općine i sve se bude usmjeravalo na ova dva pravca, to će biti kaos!« kaže taksist Boris Dević

Zbog izgradnje brze pruge Beograd – Budimpešta najavljeno je nekoliko ozbiljnih građevinskih radova i u Subotici. Među prvima je rušenje podvožnjaka kod Nove općine i izgradnja novoga koji će biti širi za potrebe željeznice i viši.

Izgradnja podvožnjaka planirana je u dvije faze. Radovi prve faze započeli su 1. svibnja kada je zatvorena krajnja desna traka za vozila, gledajući iz pravca grada, ali i pješačka i biciklistička staza. Potpuna obustava prometa u Ulici Maksima Gorkog najavljena je tijekom druge faze radova, koja će, kako nadležni kažu, trajati najmanje deset mjeseci.

Tko je nadležan?

Radovi prve faze izgradnje podvožnjaka planirani su da traju od 1. svibnja do 1. srpnja. Ono što je sigurno, iz Grada ističu kako se prva faza mora završiti do sljedeće sezone grijanja, tj. listopada zbog toplovoda koji ondje prolazi.

U priopćenju Ministarstva građevinarstva, prometa i infrastrukture navedeno je kako se planira da nakon završetka prve faze otpočnu radovi na drugoj fazi, koji podrazumijevaju potpunu obustavu drumskog prometa, »o čemu će javnost biti blagovremeno obaviještena«.

Uslijed zatvaranja jedne trake u najprometnijoj ulici u gradu promet je sveden u pravcu Grada prema Paliću na preostalu jednu traku zbog čega se već stvaraju gužve.

Građani strahuju od još većih prometnih gužvi kada će se ova dionica potpuno zatvoriti i nakon čega će grad biti presječen na dva dijela – istočni i zapadni.

Dodatnom razlogu za uznemirenost građana doprinosi činjenica da im još uvijek nije poznato kako će za vrijeme obustave prometa na najfrekventnijem križanju u gradu funkcionirati službe hitne pomoći, vatrogasaca i policije. Jedino što je najavljeno je da će se za pješake napraviti koridor od *Lidla* do Nove općine.

Kako će tijekom radova biti organiziran promet i koji je njihov vremenski tijek upitali smo Direkciju za izgradnju cesta Subotice, koji su nas uputili na Gradsku upravu, a oni uz obrazloženje da nisu nadležni na Ministarstvo od kojih nismo dobili odgovor.

Neinformirani građani

Među najzabrinutijim građanima u vezi sa zatvaranjem podvožnjaka kod Nove općine su naravno taksisti. Jedan od njih, **Boris Dević**, kaže kako su ti strahovi potpuno opravdani jer oni najbolje znaju kako funkcionira promet tijekom sitnih radova ili blagdana i ističe da se upravo u ulicama koje su za sada javnosti poznate kao preostale ceste kojima se može doći do drugog dijela grada često stvaraju prometni čepovi.

»Taksist sam 12 godina i kad god je neki blagdan ili se nešto slavi jako su velike gužve u Đure Đakovića. Od hotela *Patria* do dipanzera je uvijek čep, a prema *Mešcu*

U priopćenju Ministarstva građevinarstva, prometa i infrastrukture navedeno je kako se planira da nakon završetka prve faze otpočnu radovi na drugoj fazi, koji podrazumijevaju potpunu obustavu drumskog prometa, »o čemu će javnost biti blagovremeno obaviještena«.

Balkanska ulica

i *Pioniru* također. Kada se zatvori podvožnjak kod Nove općine i sve se bude usmjeravalo na ova dva pravca, to će biti kaos! Često nešto popravljaju u sred dana, baš kad je najfrekventnije. Nedavno su bili neki radovi nezavršeni za prugu na cesti u blizini *Pionira* jedno dva sata i sve je bilo usmjereno na centar grada. To je bio totalni kolaps, a kada najprometniju prometnicu zatvore na više od godinu dana, to će tek biti problem«, upozorava Dević.

Dodaje i da su taksisti u strahu jer su neinformirani o radovima. Hoće li biti neki novi alternativni pravci, gdje će biti, od koga mogu dobiti te informacije – sve su to pitanja na koja odgovor ne dobivaju.

»Prolazeći kroz grad vidio sam da se na putu prema Bunariću, iza *Tehnokopa* nešto pravi. Postoji cesta koja nije izbetonirana, ali nešto se radi. Govorili su da će se probiti neki put iza javnih skladišta, da će to biti jedna od obilaznica oko centra, ali još uvijek ne znamo o tome ništa. Nismo znali niti da će se već od 1. svibnja zatvoriti jedna traka kod *Patrie*. Odjednom, bez ikakve najave je došlo priopćenje nekoliko dana uoči zatvaranja«, kaže taksist.

Majšanski most na čekanju

Nakon zatvaranja podvožnjaka Dević kaže kako će trpjeti korisnici njihovih usluga jer više neće moći doći do mušterija za tri do pet minuta kako sada obećavaju, a smanjit će im se i broj vožnji tijekom dana budući da će im za svaku trebati više vremena. Upozorava on i da je

nezgodno zatvoriti najprometnije križanje u gradu tijekom ljeta jer puno stranaca prolazi kroz grad, što turista što u tranzitu. Također kaže i kako njihove statistike govore da ljudi više koriste taksi, znači i auto ljeti nego zimi kako bi izbjegli boravak vani tijekom ekstremnih temperatura.

»Nadam se da će se rokovi ovoga puta ispoštovati i da će zaista cesta biti zatvorena 10 mjeseci, a ne da se radi dvije godine i da se još ni ne uradi dobro kao što je slučaj u Balkanskoj ulici. Baš sam neki dan vozio ondje, ljudi su sami probili prolaz jer ne mogu više čekati na nadležne. Navodno se promet ispod podvožnjaka još uvijek ne otvara jer su mu promašili visinu za pola metra«, kaže Dević.

Podsjetimo, radovi na podvožnjaku u Balkanskoj ulici započeli su prije gotovo dvije godine i od tada je promet u ovoj ulici obustavljen. Podvožnjak je završen, ali još uvijek cesta nije službeno otvorena. Govori se kako je pogriješena visina podvožnjaka, da je trebao biti viši, što se i vidi na licu mjesta jer već ima tragova žuljanja na stropu od kamiona, odnosno viših vozila.

Osim izgradnje novog podvožnjaka kod Nove općine, projekt rekonstrukcije i modernizacije pruge podrazumijeva još nekoliko većih građevinskih zahvata u gradu. Najavljena je potpuna rekonstrukcija Majšanskog mosta i izgradnja kružnog toka, te podvožnjaka kod *Pionira*. Nadležni kažu kako će radovi na njima započeti nakon što se završi izgradnja podvožnjaka kod Nove općine kako bi se promet mogao preusmjeravati na tada već završeno najprometnije križanje u gradu. Datumi za najavljene radove se ne znaju, ali ono što se zna je da Suboticu narednih godina nesumnjivo čekaju još veće prometne gužve.

J. D. B.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 456 217, 487 4604 F: +381 21 456 217
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-90-1017/2023-05
DATUM: 5. 5. 2023.

Na temelju članka 24. stavka 2. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Službeni list APV*, broj: 37/2014, 54/2014 – dr. propis, 37/2016, 29/2017, 24/2019, 66/2020 i 38/2021), članka 11. i 23. Pokrajinske skupštinske odluke o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/2022), a u vezi s člankom 7. Pokrajinske skupštinske odluke o dodjeli proračunskih sredstava za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica i razvoj multikulturalizma i tolerancije (*Službeni list APV*, broj: 8/19) i članka 3. stavka 1. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica i razvoj multikulturalizma i tolerancije u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 7/2023), pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

Javni natječaj za organizaciju edukativno-rekreacijskog kampa učenika srednjih škola

Natječaj se raspisuje za organizaciju potprojekta »Kamp multikulturalizma« – edukativno-rekreacijskog kampa učenika srednjih škola s teritorija AP Vojvodine (u daljnjem tekstu: Kamp) u okviru projekta »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od **4.500.000,00** dinara.

I. OPĆI UVJETI NATJEČAJA

Cjelokupan iznos se dodjeljuje za organizaciju dva četverodnevna kampa po prijavi jednog podnositelja prijave. Termin održavanja potprojekta je od 15. do 30. lipnja 2023. godine.

II. UVJETI NATJEČAJA

- Na Natječaj se mogu prijaviti udruge, zaklade, fondacije i druge neprofitne organizacije s teritorija AP Vojvodine;
- Na Javni natječaj se ne mogu prijavljivati izravni i neizravni proračunski korisnici, trgovačka društva i nacionalna vijeća nacionalnih manjina;
- Natječajna dokumentacija može se preuzeti od 5. 5. 2023. godine u prostorijama Tajništva ili na internetskoj adresi Tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.
- Rok za podnošenje prijava je 22. 5. 2023. godine.
- Na Javnom natječaju se dodjeljuju sredstva za organizaciju dva četverodnevna edukativno-rekreacijska kampa učenika srednjih škola s teritorija AP Vojvodine, s ciljem promocije međuetničke tolerancije i multikulturalizma u AP Vojvodini prema sljedećem:
 - sudjelovanje najmanje 14, a najviše 16 srednjih škola;
 - broj sudionika koje škola delegira je najmanje 6, a najviše 10 (računajući i jednog profesora);
 - aktivnosti moraju podrazumijevati međusobnu komunikaciju i suradnju sudionika iz različitih sredina;
 - aktivnosti moraju uključivati edukativne elemente i sportsko-rekreacijske elemente (nadmetanje u popularnim igrama vještine, spretnosti i znanja) i biti realizirane u odgovarajućim uvjetima na odgovarajućim terenima;
 - osiguravanje smještaja i prehrane (najmanje 3 obroka dnevno) sudionika tijekom trajanja kampa;
 - osiguravanje potrebnih suradnika na aktivnostima osiguravanja, suđenja, koordinacije i komunikacije sa sudionicima;
 - osiguravanje odgovarajuće opreme i rekvizita za potrebe organizacije igara;
- Organizator osigurava sveukupnu koordinaciju i tehničku realizaciju aktivnosti kampa;
- Tajništvo, na temelju prijedloga aktivnosti i prijave na Javni poziv za sudjelovanje u edukativno-rekreacijskom kampu učenika srednjih škola, formira listu škola – sudionika aktivnosti.

III. POSEBNI UVJETI

Javne nabave

Ukoliko korisnik sredstava iz ovog Natječaja potpada pod regulaciju Zakona o javnim nabavama, odnosno ukoliko će se sredstva ostvarena po ovom Natječaju koristiti za nabavu radova, dobara ili usluga, a udio javnih sredstava čini više od 50% vrijednosti nabave, korisnik sredstava će se smatrati naručiteljem i u obvezi je primjenjivati Zakon o javnim nabavama.

IV. NAČIN PRIJAVE

- Javni natječaj se objavljuje u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine*, dnevnom listu *Alo* i na mrežnoj stranici Tajništva, kao i na portalu e-Uprava, na srpskom jeziku i na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
- Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva u jednom primjerku;
- Prijave na Javni natječaj se podnose na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
- Prijave se podnose:
 - osobno – predajom pisarnici pokrajinskih tijela uprave (službeni ulaz zgrade Pokrajinske vlade, Banovinski prolaz bb, Novi Sad);
 - poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
S. naznakom: ZA NATJEČAJ ZA ORGANIZACIJU EDUKATIVNO-REKREACIJSKOG KAMPA UČENIKA SREDNJIH ŠKOLA

V. OCJENJIVANJE PROJEKATA I ODLUČIVANJE O DODJELI SREDSTAVA

- Prijave podnosioca vrednuje i ocjenjuje natječajno povjerenstvo sukladno kriterijima utvrđenim Pravilnikom o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za unaprjeđivanje položaja nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica i razvoj multikulturalizma i tolerancije u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini (*Službeni list APV*, broj: 7/2023).
 - Povjerenstvo neće uzimati u razmatranje nepravodobne i nepotpune ili nepravilno popunjene prijave, prijave koje nisu podnesene od strane ovlaštenih osoba, prijave ispisane nečitko ili grafitnom olovkom, prijave koje nisu predmet Natječaja, kao ni prijave podnosioca kojima su dodijeljena sredstva po osnovi prethodnih natječaja Tajništva, a nisu izmirili preuzete obveze po tim natječajima;
 - Prilikom odlučivanja o izboru organizatora natjecanja, pored kriterija propisanih Pravilnikom, u obzir će se uzimati i sljedeći kriteriji:
 - prijedlog edukativnih i sportsko-rekreacijskih aktivnosti;
 - opseg aktivnosti i broj planiranih sudionika kampa;
 - prijedlog lokacije i postojeće infrastrukture za realizaciju aktivnosti;
 - prijedlog popratnog programa i aktivnosti tijekom realizacije kampa;
 - prijedlog termina održavanja kampa;
 - prethodno iskustvo podnosioca prijave u istim ili sličnim aktivnostima;
 - prijedlog proračuna aktivnosti i osigurane usluge za sudionike;
 - Tajništvo zadržava pravo od podnosioca prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije ili izaći na lice mjesta, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta;
 - Pokrajinski tajnik donosi rješenje o dodjeli sredstava, koje se objavljuje na službenoj mrežnoj stranici Tajništva i na portalu e-Uprava.
- Dodatne informacije o Javnom natječaju se mogu dobiti u Tajništvu, na broj telefona 021/487 4604 i putem elektroničke pošte na adresi bojan.greguric@vojvodina.gov.rs.

POKRAJINSKI TAJNIK
Zsolt Szakállas, v. r.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 45.a Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021)

o g l a š a v a

**RANI JAVNI UVID
POVODOM IZRADE
PLANA GENERALNE REGULACIJE
ZA NASELJE DONJI TAVANKUT**

Odluka o izradi navedenog plana je objavljena u *Službenom listu Grada Subotice*, broj 13/2023.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 15. do 29. svibnja 2023. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1, u Tajništvu

za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 204.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pozivaju se tijela, organizacije i javna poduzeća koji su ovlašteni utvrđivati uvjete za zaštitu i uređenje prostora i izgradnju objekata da daju mišljenje u pogledu uvjeta i neophodnog opsega i stupnja procjene utjecaja na životni okoliš.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), Trg slobode 1, od 15. do 29. svibnja 2023. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Naši gospodarstvenici (CXLV.)

Od *Photonina* do *Suboticeinfo*

»Ljudi osjete da volim svoj posao. Vrlo je teško naći posao iz kojeg možeš živjeti, da si zadovoljan i da nikoga ne oštetiš u toj priči. Zadovoljan sam onim što radim baš iz tog razloga što nikome ne činim ništa loše i radit ću dokle god bude održivo«, kaže Tumbas

Nikola Tumbas alias Nino iz Subotice osnivač je i odgovorni urednik jednog od gradskih portala koji nosi ime grada – *Suboticainfo*. Najstariji je to portal koji prati događaje iz gradskoga života Subotice, osnovan krajem 1998. godine pod prvobitnim nazivom *Photonino*. Od osnovnog koncepta *mesta, ljudi, događaji*, sajt je promjenom imena u *Suboticainfo* prerastao u ne toliko osobni. Prenamijenjen je široj javnosti te je slogan promijenjen u *jučer, danas, holnap*.

Iako je po struci građevinski inženjer, Nino već 25 godina živi od medija. Za sebe kaže da nije novinar, već reporter – lutajući reporter. »U nekadašnjem zagrebačkom *Vjesniku* bila je rubrika 'lutajući reporter'. Ja sam nešto

slično, po nekim svojim izborima odem i zabilježim nešto što mi je zanimljivo«, kaže Nino.

Vrijedna arhiva tekstova i videa

Kako se rodila ideja za sajtom i općenito prelazak u potpuno drugu gospodarsku granu Nino nam objašnjava:

»Vlasnik firme u kojoj sam radio devedesetih je bio veliki ljubitelj novih tehnologija. Kada se pojavio prvi digitalni fotoaparat, kupio ga je jer nam je trebao za posao. Sjećam se, bio je na diskete. Upitao sam ga mogu li ga koristiti i u slobodno vrijeme, na što je on pristao. Tako sam uspio napraviti serije fotografija koje sam želio po-

dijeliti i s drugima te mi se rodila ideja da napravim sajt. U tome mi je pomogao vlasnik *Nordneta*, gdje sam registrirao domen. Kada sam postavio sajt *Photonino*, bio je statičan. To je bila serija fotografija koja se nije mijenjala. Očekivao sam da će ih ljudi gledati – i jesu, ali naravno samo jednom i nisu ponovno dolazili jer nije bilo ničega novoga. Shvatio sam da moram skoro svakodnevno dodavati sadržaj. U tom kontekstu sam kreirao rubriku *Town by night*. Svaku večer bih obišao lokale po gradu, fotografirao ljude i odmah tijekom noći postavljao fotografije na sajt. Bilo je to jako gledano. Buknulo je jer je to bilo nešto novo i sajt je po tome postao prepoznatljiv», kaže Nino.

Kada se pojavila domena info, Nino je preimenovao portal s *Photonino* u *Suboticainfo* u dogovoru s prijateljem **Darkom Kovačevićem**, sada administratorom i urednikom sadržaja, koji je pribavio spomenuti domen i tada je stranica ozbiljnije prerasla u inoformativnu gradsku stranicu.

Danas se uz aktualne vijesti i događaje na *Suboticainfo* mogu pronaći i brojni interesantni detalji iz svakodnevnog života grada. Nino kaže kako su najbolji gradski portal kada je u pitanju praćenje sporta, jer ga vode dva čovjeka koja izuzetno poznaju subotički sport, **Dejan Vuković** i **Nikola Stantić**. Nino posebno izdvaja bogatu arhivu tekstova i videa u kojima su osobe tagovane i koja je zbog toga lako pretraživa.

Činjenica da se u Subotici sve događa u centru Nini je s početka, kada je bio sam, puno olakšavala posao.

»Mogao sam tijekom dana na pet stvari otići jer se sve događalo relativno blizu – u centru. U ovome poslu velika je prednost živjeti u centraliziranom gradu kao što je Subotica.«

Suboticainfo ima nekoliko vanjskih suradnika koji pokrivaju različita područja, od politike, kulture, sporta, zabave...

»Kada radim, radim na osnovu svog odabira. Ne moram i ne želim juriti na sve. Ne volim pratiti crnu kroniku poput prometnih nezgoda i sl. Znam da to povećava posjećenost sajtu, ali ne volim negativne vijesti. Puno pratim događanja u vezi s jezerom Palić. Pratio sam izgradnju sinagoge, kazališta i svega što je važno za grad. Postoji bogata kolekcija članaka na sajtu i može se vidjeti tko je što radio i govorio prije više od 20 godina.«

YouTube kanal

Deset godina nakon osnivanja sajta, 2008. Nino je otvorio i YouTube kanal – Nikola Tumbas. Kaže kako ondje stavlja gotovo sve što snima, a misli da je vrijedno te se svih ovih godina nakupila vrijedna arhiva od 10 tisuća videa. Od osnivanja Facebooka informacije dijeli i putem te mreže na kojoj ima 15.000 korisnika, a ovdje ponekada radi i prijenose uživo. Kako bi dopro i do mlađih generacija, Tumbas je prije nekoliko godina otvorio i

Instagram profil *Subotica.info*. Kaže kako je na primjeru s ove društvene mreže posebno primijetio koliko su sada popularne brze i kratke informacije.

»Ljudi više nisu u stanju da pogledaju video čak niti od 30 sekundi. Instagram je dužinu videa koji se može objaviti skratio s minute na 15 sekundi! Ovu mrežu koristim najviše za najave i neke interesantne snimke koje imaju svoju priču. Sada je jako sve ubrzano...«

Nino govori kako se od ovakvoga posla može živjeti, ali se treba snalaziti preko raznih izvora. On prihode ostvaruje preko gradskih i pokrajinskih natječaja za medije te preko autorskih ugovora. Trenutačno je jednim takvim ugovorom vezan za predsjednika Skupštine Grada Subotice dr. **Bálinta Pásztora** po zadatku da prati njegov rad video zapisima. Pratio je tako Tumbas nekoliko gradonačelnika posljednjih 20-ak godina, što fotografijom što videom. U posljednje vrijeme više videom, jer kaže da to preferira jer smatra da imaju veću vrijednost od same fotografije.

»Video je izvrstan dokument. Snimka nekog događaja ili govora nam daje pravu sliku onoga što je bilo. Dovoljno je to pogledati i ljudi će dobiti vjerodostojnu sliku. Nažalost, tekstom ili fotografijama se može manipulirati, ali videom malo teže.«

Kao osoba koja 25 godina aktivno prati bilo grada, Tumbas Suboticu ocjenjuje kao ugodno mjesto u kojemu ima života i događanja. Ističe činjenicu da se u posljednje vrijeme završavaju kapitalni i dugogodišnji gradski projekti poput Y kraka, Narodnog kazališta, Aqua parka...

»Kod nas je uvijek bio problem da jedna vlast nešto započne i ne završi. Potom dođe druga vlast koja umjesto da nastavi projekt prethodnika, krene nešto svoje itd. Godinama smo vukli neke neriješene stvari, ali sada se to polako rješava«, kaže Nino.

Pohvaljuje on i gradski kulturni sadržaj, naročito kazalište *Dezso Kosztolányi* i njihov festival *Desiré* koji je, kako kaže, kritika društva što je i zadaća kazališta. Ono što Tumbasu u Subotici najviše smeta je slaba cestovna infrastruktura, naročito u širem predgrađu. Ističe i da je Grad Sombor primjer mnogo bolje urbanizacije.

»U našem gradu je lijep centar grada i nekoliko povijesnih objekata, ali čim se malo udaljite od centra možete zaglaviti u nekoj uskoj i lošoj ulici. Stanogradnja je bolika našeg grada, radi se stihijski i na uštrb zelenih površina koje nestaju pod temeljima višekatnica. Centar je postao prenapučen, nema se gdje parkirati auto, a u sporednim ulicama ljudi uglavnom idu sredinom ceste jer su pješačke staze zakrčene parkiranim vozilima«, navodi Nino.

Na koncu, Nino kaže kako ga je posao lutajućeg reportera potpuno obilježio i ispunio.

»Ljudi osjete da volim svoj posao. Vrlo je teško naći posao iz kojeg možeš živjeti, da si zadovoljan i da nikoga ne oštetiš u toj priči. Zadovoljan sam onim što radim baš iz tog razloga što nikome ne činim ništa loše i radit ću dokle god bude održivo«, kaže osnivač *Suboticainfo*.

J. D. B.

Nova riječ na web stranici ZKVH-a

SUBOTICA – Nova web stranica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (www.zkvh.org.rs) pokrenuta lipnja 2022. godine donosi nove sadržaje i rubrike. Među njima je i dio stranice koji se odnosi na časopis za književnost i umjetnost *Nova riječ* i nalazi se na lokaciji: Izdavaštvo – Časopisi – Nova riječ.

Čitatelji na ovome mjestu mogu pročitati kratke informacije o samoj publikaciji, pregledati izdanja *Nove riječi* od prvoga do posljednjega broja, pročitati sadržaj, a svi dosadašnji brojevi, osim posljednjeg, su dostupni za preuzimanje u obliku PDF dokumenta. Posljednje izdanje *Nove riječi* – dvobroj za 2022. godinu se može nabaviti u prostorijama Zavoda u tiskanome obliku, a u obliku PDF dokumenta će biti dostupan nakon objave novoga broja za 2023. godinu.

Podsjećamo kako od ranije postoji mogućnost čitanja i preuzimanja sadržaja drugog časopisa koji objavljuje Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata: *Godišnjak za znanstvena istraživanja*.

Sadržaji *Nove riječi* i *Godišnjaka* objavljuju se na web stranici Zavoda kako bi se osnažila diseminacija sadržaja o Hrvatima u Vojvodini i tako barem djelomice otklonili deficiti na tome području.

XIX. Gupčevi susreti i Noć muzeja u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, organiziraju program u povodu *Noći muzeja*, koji će biti održani u subotu, 13. svibnja, od 18 sati do ponoći u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame u Donjem Tavankutu, Ulica Marka Oreškovića br. 3.

Program počinje u 18 sati otvorenjem izložbe **Petra Dešića** »Fotografijom kroz povijest« u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame. U pitanju su fotografije s različitim temama iz tradicijske kulture tavankutskih Hrvata. Nakon otvorenja izložbe, od 18.30 sati na Ljetnoj pozornici etnosalaša **Balažević** (Nikole Tesle 16) slijedi folklorni nastup KUD-ova koji nose ime **Matije Gupca**. Najavljeno je sudjelovanje osam KUD-ova iz BiH, Hrvatske i Srbije: Bakovića – Fojnice, Karlovca, Sotina, Donjeg Miholjca, Slavenskog Kobaša, Ilače, Rume i Tavankuta.

Ovogodišnji susreti KUD-ova organiziraju se uz obilježavanje dva jubileja: 450 godina od Seljačke bune i 20 godina od prvih susreta.

Uskrsno-marijanski koncert u Subotici

SUBOTICA – Zbor župe Uskrsnuća Isusova iz Subotice priređuje Uskrsno-marijanski koncert iduće nedjelje, 21. svibnja, s početkom u 18 sati. Uz zbor nastupaju i solistice **Blanka László** na violončelu i **Suzana Vereš** na gitari. Orguljaš je **Bogdan Rudinski**, a dirigentica **Ivana Mačković**.

Prijenos mise na HRT1 iz Rume

RUMA – Na Prvom programu Hrvatske radiotelevizije (HRT1) bit će realiziran prijenos mise iz župne crkve Uzvišenja Svetog Križa u Rumi u nedjelju, 21. svibnja. Početak je u 10 sati.

Izbor najljepše Hrvatice u nošnji

TOMISLAVGRAD – Otvorene su prijave za 10. Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske koja će biti održana od 10. do 15. srpnja u Tomislavgradu (BiH). Sve informacije glede programa i prijave možete dobiti na e-mail: anita.bracic@matis.hr. Organizator je Udruga **Štećak** u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika.

U pitanju je natjecanje na kojem su proteklih godina s uspjehom sudjelovale i Hrvatice iz Srbije.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o proceni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 4. 5. 2023. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-88/2023, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Izgradnja rezervoara za suncokretovo ulje, na k. p. br. 8873 K. O. Čantavir (45.92914°, 19.75600°), čiji je nositelj »GEBI« DOO PO Čantavir, Maršala Tita 46, Čantavir.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internetskoj adresi:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-88-2023.pdf.

Pajo Kujundžić novi senčanski župnik, Berežani zahvaljuju Budanoviću

13. svibnja 1934. – Naše slovo piše da su Subotičke rimokatoličke crkvene općine izabrale za predsjednika **Matiju Evetovića**, kulturno-socijalnog savjetnika grada Subotice.

14. svibnja 1937. – *Neven* piše da je izašla najnovija povijesna rasprava »O slomu Austrougarske monarhije i stvaranju nasljednih država« od poznatog hrvatskog književnika **Petra Pekića**.

15. svibnja 1910. – *Neven* piše da je 24. travnja (na proštenje) održano svečano ustoličenje (instalacija) novog župnika **Paje Kujundžića**. Već rano ujutru okupila se gomila naroda oko crkve. Došli su cijeli gradski senat, skoro sve subotičko svećenstvo te većina gradskih virilista i biranih općinara. U 9 sati je iz župnog dvora u crkvu krenula svečana povorka, na čijem čelu su stajali kanonik **Ágoston Valihora** (zastupnik biskupije), **Sándor Purgly** (sub. nadžupan) i **Károly Bíró** (sub. gradonačelnik). Bajmački župnik **Lénárd Hegedűs** održao je govor na mađarskom i hrvatskom jeziku, a Bíró na mađarskom. Kujundžić je na pridikaonici održao hrvatsku i mađarsku pridiku »koja je do suza ganila sve prisutne«.

Usljedio je svečani ophod oko crkve i svečana velika misa. U jedan sat bio je svečani objed (užina) u dvoru novog župnika. Bilo je prisutno blizu 300 najuglednijih građana Subotice.

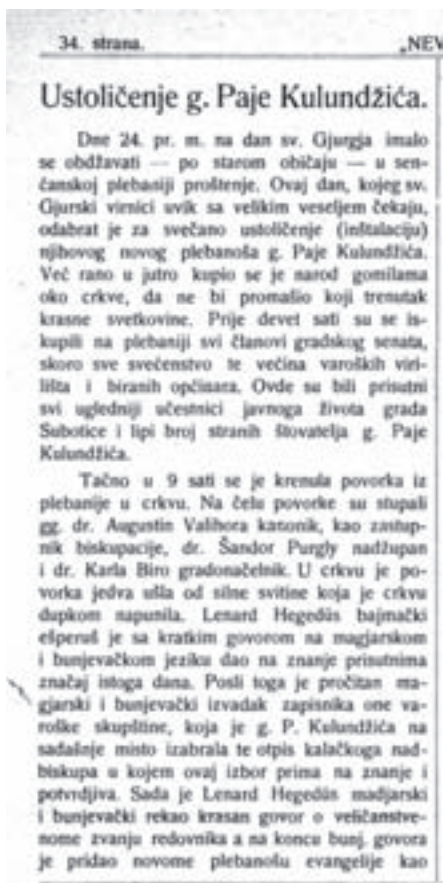
16. svibnja 1919. – *Neven* objavljuje oprostajno pismo bereških Šokaca **Ljudevitu Budanoviću**, koji je premješten za župnika u Baju. Bivši župljani Lj. Budanovića podcrtavaju njegove zasluge za Bereg tijekom sedam godina

njegovog župnikovanja: »Podigao si nam mnogo i mnogo ličio si stare rane, operirao si teške duševne rane i nisi žalio truda ni muke samo da ti trudba uzaludna ne ostane. Radio si neumorno od jutra do mraka, sijao si i sadio ali sa pouzdanjem da će ti njiva i željenog ploda doneti u kojem se ni malo privario nisi, dila tvoja živiti će u nama, rič tvoja je našla zdrave plodne zemljice a za divlju biljku se ni borio nisi, dok si nam ti bio ovdje često je naš Bereg imao sriču viditi visoki ličnosti kao goste sa tobom je stekao ugled naš Bereg zato ti se i ne može Bereg nigda za dosta zahvaliti«.

17. svibnja 1893. – *Hrvatski branik* (Sr. Mitrovica) tvrdi da su se srijemski Hrvati još prije prodora Turaka-Osmanlija stajali na bedemu kršćanstva – u vrijeme mongolske najezde Ugarske (1241./1242.): »Hrvatski je narod kroz dugo vremena bio predzidje i bedem kršćanstva; svojim prsima branio je on Evropu od poplave turske; a već mnogo prije turskih provala spasio je hrvatski narod Evropu od mongolske nemani. Na grobničkom polju zadadoše Hrvati smrtni udarac mongolskoj sili. Pa baš na tom grobničkom polju junačtvom se svojim osobito izkazao tri sriemska Hrvata, tri brata sokola: Kres, Rak i Kupiša«.

18. svibnja 1938. – *Subotičke novine* pišu da će uskoro u somborskom *Hrvatskom domu* biti podignuta mramorna ploča s urezanim imenima darovatelja, koji su darovali 1.000 ili više dinara za kupnju zgrade spomenutog društva. Mramorna ploča je veličine 120x80 cm, a darovala ju je tvrtka *Wilhelm*, industrija mramora.

19. svibnja 1909. – *Neven* piše da je na skupštini gradskog zastupstva Subotice u deset sati ujutru obavljeno glasovanje za novog župana crkve sv. Jurja. U jedanaest sati nadžupan je objavio ishod glasovanja: **Pajo Kujundžić** 156, a **Dezso Vojnić** 79 glasova. Tako je gimnazijski vjeroučitelj Kujundžić, pokretač brojnih rodoljubivih inicijativa (vraćanje hrvatskog jezika u nastavu) dobio napokon svoju župu.

Pola stoljeća Katedralnog zbora *Albe Vidaković* (I. dio)

Istrajnost pisana zlatnim slovima

Prva voditeljica i zborovođa, kao i osnivačica zbora bila je s. Mirjam koja je neumorno sa zborom radila sve do jeseni 2012., kada je zbor preuzeo i sada aktualni zborovođa Miroslav Stantić

Katedralni zbor, 1980.

Danas, (12. svibnja) u subotičkoj katedrali sv. Te-rezije Avilske bit će održan 32. uskršni koncert Katedralnog zbora *Albe Vidaković* koji povezuje nekoliko važnih jubileja: 250. obljetnicu početka gradnje subotičke katedrale, 150. obljetnicu rođenja biskupa **Lajče Budanovića** i 50 godina djelovanja Katedralnog zbora *Albe Vidaković*. Usku povezanost ovih jubileja potvrđuje podatak da je Katedralni zbor *Albe Vidaković* formiran upravo za jubilej – 200. obljetnicu početka gradnje subotičke katedrale.

Počeci djelovanja

Ljubitelji crkvene glazbe za tu prigodu okupila je nedavno preminula s. **Mirjam Pandžić**, koja je uvidjevši potrebu nastavila raditi sa zborom. Tako je u jesen 1973. godine nastao Mješoviti katedralni zbor, koji je iste godine na devetnici koja je prethodila blagdanu Bezgrješnog Za-čeca prvi puta pjevao troglasno II. staroslavensku misu **Albe Vidakovića**. Osnivanje zbora podržali su biskup **Matiša Zvekanović**, tadašnji katedralni župnik **Franjo Vujković**, te kasnije i sadašnji župnik **Stjepan Beretić**.

Prva voditeljica i zborovođa, kao i osnivačica zbora bila je s. Mirjam koja je neumorno sa zborom radila sve do jeseni 2012., kada je zbor preuzeo i sada aktualni zborovođa **Miroslav Stantić**. Osnovna zadaća zbora bila je pjevanje u subotičkoj katedrali za velike blagdane, kao i na nedjeljnim misama, a samim time i uljepšavanje liturgijskih slavlja. To možemo čuti i danas, budući da je ova misao vodilja sačuvana svih pet desetljeća.

Prve značajne nastupe, osim redovitog pjevanja u katedrali, zbor je imao već u prvih deset godina. Oni značajniji nastupi, koji su, možemo slobodno reći, bili i vjetar u leđa opstojnosti ovoga zbora bili su: 18. travnja 1974., prigodom desete obljetnice smrti skladatelja **Albe Vidakovića**; 1974. godine na proslavi 100. obljetnice dolaska sestara Družbe *Naše Gospe* u Suboticu; 1977., na 100. obljetnicu glazbenog časopisa *Sveta Cecilija* (gost na orguljama bio je **Ante Sekulić**, ml.); nastupi na *Danima kruha i riječi*; 5. prosinca 1982. zbor je održao koncert zahvale za plodnu suradnju sa subotičkim kompozitorom **Milanom Asićem** te je ovom prigodom izveo sve kompozicije koje je ovaj umjetnik uglazbio za zbor na stihove ovdašnjih pjesnika; zbor je također u ovom periodu (prvih 10 godina) nastupio u Osijeku, Somboru, Bezdanu, Plavni, Bregu, Maloj Bosni i Žedniku. Tih godina ostvarena je suradnja sa spomenutim Asićem, o. **Stankom Vasiljem** i drugim glazbenicima.

Katedralni zbor, 1974.

Zbor se tijekom godina razvijao, uključivao nove pjevače, napredovao i nastupao, a ime *Albe Vidaković* dobio je 15. kolovoza 1980. godine za *Dane kruha i riječi*, takozvane Kokićeve dane koji su održavani u okviru *Dužijance*. U albumu koji čuva podatke i fotografije ovoga zbora stoji podatak da je »krštenje zbora« bilo 19. listopada 1980. godine, kada je zbor priredio i prikladan koncert.

Tko je bio Vidaković?

Odabrali ime *Albe Vidakovića*, koji je bio hrvatski svećenik, veliki skladatelj i muzikolog, dirigent i pedagog bilo je sasvim logično u ono vrijeme i time danas možemo zaključiti da je s. Mirjam potaknula i druge na razmišljanje o ovome velikanu rodnom iz Bačke.

Albe Vidaković je rođen u Subotici 2. listopada 1914. godine, gdje je završio osnovnu školu i prva četiri razreda gimnazije, a već s 14 godina postao je sjemeništarač. Budući da administratura nije imala svoje sjemenište, školske 1928./29. godine bački apostolski administrator *Lajčo Budanović* sve je svoje sjemeništarače slao u vrhbosansko nadbiskupsko sjemenište u Travnik. Ondje je *Vidaković* završio preostala četiri razreda gimnazije i ispit zrelosti. Pokazao se kao vrstan matematičar i glazbenik. Svirao je u đlačkom orkestru prvu violinu, a po potrebi i violončelo, pa i kontrabas. Kod *Vidakovića* je glazba bila ozvučena matematika, pa je bilo kao da je ostvario antički ideal o tijesnoj vezi glazbe s aritmetikom. Studirao je bogoslovlje i filozofiju od 1932. do 1937. godine na Bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Bogoslovne dane je opet posvetio i glazbi, gdje su mu učitelji bili majstori crkvene glazbe **Franjo Dugan**, **Filip Hajduković** i **Matija Ivšić**. Školovanje je nastavio u Rimu kod L. **Refficija** i **Cassimira**. Ratne su ga neprilike spriječile vratiti se u Suboticu, te je 1941. godine završio specijalizaciju i nastanio se u Zagrebu, gdje je ostao do kraja života. Vodio je zbor sjemeništarača i bogoslova u zagrebačkoj katedrali. Pisao je i skladao, te bio glavni urednik časopisa *Sveta Cecilija*. Na Filozofskom fakultetu u Ljubljani pripremao se obraniti doktorat kod mentora **Dragotina Cvetka** no prerana smrt spriječila ga je da postane prvi

Katedralni zbor - prvi Uskršni koncert, 1991.

doktor muzikologije u tadašnjoj Jugoslaviji. Preminuo je 18. travnja 1964. godine u Zagrebu, a pokopan je u svojoj rodnoj Subotici.

Tada novine, sada tradicija

»Iz crkvenih prostora, na kulturnu scenu grada Subotice izašli smo tek kasnije, 1990. godine. Tada smo održali izuzetno posjećen Božićni koncert u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a već naredne godine održali smo prvi Uskrni koncert u subotičkoj Sinagogi«, rekla je za naš tjednik s. Mirjam još 2012. godine.

Katedralni zbor *Albe Vidaković*, odnosno s. Mirjam unišla je u tadašnje vrijeme brojne novine, te je tako prva polnoćka u subotičkoj katedrali s tamburašima – Subotičkim tamburaškim orkestrom bila 1989. godine. Suradnja sa **Stipanom Jaramazovićem** i tamburašima nastavljen je i u narednom periodu. Nastupa je bilo puno i na početku djelovanja ovog zbora, te je po riječima s. Mirjam zbor još tada obišao gotova sva sela i gradove u Bačkoj, a nastupao je i u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Mađarskoj. »Ako bih baš morala izdvojiti neke nastupe, onda su to oni kada smo obilježavali neke značajne obljetnice iz kulturne povijesti ovdašnjih Hrvata. Primjerice, za *Albine dane* 1989. kada se obilježavalo 25 godina od smrti ovoga glazbenika i svećenika ili za 300. obljetnicu doseljavanja Bunjevaca Hrvata u Suboticu. Posebno mi je draga i suradnja sa Subotičkim tamburaškim orkestrom s kojim smo održali 22 božićna i uskršna koncerta. Što se tiče inozemstva, u posebnom sjećanju ostao mi je nastup na Susretu katedralnih zborova Jugoslavije 1985. u Zagrebu«, navela je s. Mirjam.

Zbor je za 10. obljetnicu djelovanja, 1983., dobio Povelju posebnog apostolskog blagoslova svetog Oca **Ivana Pavla II.** te za dvadesetu *Antušovu nagradu* koju je tada dodjeljivalo Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*. Važno je spomenuti i kako je voditeljica ovog zbora s. Mirjam 2002. godine dobila priznanje *Pro urbe*, koje dodjeljuje Skupština općine Subotica, što je prava rijetkost da netko od redovnika dobije ovu nagradu.

Ž. V.

(nastavlja se)

Toplina pjesničkog izričaja

U Zagrebu je nedavno održano predstavljanje dviju knjiga pjesama hrvatskog književnika podrijetlom iz Subotice **Lajče Perušića**. Predstavljena je njegova nova knjiga *Jarka svitanja* kao i naslov *Vrijeme vrlina* iz 2020. godine. Obje knjige objavljene su u nakladi Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba.

Jarka svitanja

Četvrta po redu Perušićeva zbirka pjesama *Jarka svitanja* »satkana« je od 52 pjesme u nizu, naslovljene (samo) rimskim brojevima. Urednik i recenzent knjige **Tomislav Šovagović** navodi kako je u knjizi »opipljiva zora novoga čovjeka, iako još stanovnika staroga svijeta«.

Perušić u stihovima promišlja o životu i čovjeku, dio pjesama duhovne je tematike, pjesnik se bavi i patnjama čovjeka (referirajući na stanje u Ukrajini), prisjeća se djetinjstva u Subotici, brojeći »brazde na licu«.

»Toplinom književnoga izričaja (prepoznatoga i nagrađivanoga) pjesnik nosi jednu od dragocjenih vrlina – skromnost. Jer, nije naumio podignuti spomenik, tek maleni sveti kut uspomene na pradjedovsku vjeru i skrbi za patnju čovječanstva. Ako umjetničku ponudu metaforički poimamo kao golemu pjesničku škrinju, ovu je knjigu poezije Lajčo pripremio za jarko, odgovorno svitanje, za jutro u novom iskonu. Samozatajno, ali sveto«, bilježi Šovagović.

Vrijeme vrlina

Perušićeva zbirka *Vrijeme vrlina* nije ranije predstavljena zbog situacije s korona epidemijom. Knjiga donosi 52 pjesme podijeljene u četiri ciklusa (*Među klasovima rođen, U plamenu vrlina, Vrijeme sjete, Nada mnoom Tvoja sjena bdi*). U pogovoru **Đuro Vidmarović**, među ostalim, zbirku prema sadržaju dijeli u tri cjeline: prva bi obuhvaćala vezanost uz zavičaj i sudbinu naroda, druga bi obuhvaćala kršćansko nadahnuće, a treća refleksivne i emocionalne elemente.

»Perušić se kao pjesnik kloni velikih riječi i tzv. visoke temperature pjesama. On nastoji smireno i pomalo pasastički otkriti čitateljima svoje emocionalne turbulencije, svoja nadahnuća i svoj pogled u Nebo. Ako bi trebalo usporediti ovu zbirku s nekim likovnim prikazom, tada bi to bilo veliko bačko polje pod pšenicom koja se zlati prije košnje. Želja za slikovnošću prožima većinu pjesama, ali i cijelu knjigu. Zbog svega navedenog, zbirka *Vrijeme vrlina* još je jedan vrijedan doprinos hrvatskoj književnosti iz pera bunjevačkih Hrvata«, navodi Vidmarović.

Lajčo Perušić rođen je u Subotici, gdje je primio osnovno obrazovanje, u Zagrebu je završio gimnaziju, diplomirao na Pedagoškoj akademiji. Piše poeziju i prozu, objavljuje u književnim časopisima. Radovi su mu uvršteni u pet antologija poezije i proze. Osim navedenih, objavio je i knjige pjesama: *Brazde na licu* (1994.), *Iza lica* (2011.) i *Vrijeme u pokretu* (2020.), zbirku kratkih priča *Vrijeme vrlina* (2017.) te kulturno-povijesnu monografiju *Tragovima predaka* (2014.). Član je Društva hrvatskih književnika.

D. B. P.

Izložba slika s prošlogodišnje kolonije **Stipan Šabić**

Živost likovne simbioze

Medunarodna umjetnička kolonija *Stipan Šabić* u Subotici, utemeljena u znak sjećanja na mjesnog likovnog pedagoga i slikara (1928. – 2003.), najveća je godišnja manifestacija koju HLU *Croart* organizira. Što je učinjeno na prošlogodišnjem, X. sazivu te kolonije prikazano je na izložbi u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici koja se može pogledati do 21. svibnja. Publici su predstavljena djela 12 sudionika kolonije, mahom akademskih slikara iz Srbije, Hrvatske, Rumunjske i BiH.

Navedene slike odlikuje živost kolorita, a motivski dominiraju prepoznatljiva ali i novija »viđenja« lokalnih motiva, od građevina do pejzaža i ljudi. Zanimljivo da je dio postava i jedna skulptura, portret bista **Stipana Šabića**.

Izložbu je otvorio povjesničar umjetnosti **Branimir Kopilović**. On je naveo kako su prikazani radovi visoke zanatske kvalitete i da održavaju onu vrstu likovne simbioze koje nastaju na okupljanjima ovakve vrste.

»Djela se kreću od lirske i geometrijske apstrakcije do klasičnijih formi, uobičajenih figuralnih kompozicija. Pa-

živom oku neće izmaći bogatstvo detalja, oblika i boja u kompozicijama koje naginju apstrakciji. Što se motiva, odnosno tematike tiče vidimo poznata subotička pročelja izvedena s istančanim smislom za proporcije i perspektivu. Nadam se da će svatko od vas pronaći nešto za sebe na ovoj izložbi«, kazao je Kopilović.

U programu otvorenja sudjelovao je gitarski *Latino band*. Među ostalim, otvorenju izložbe nazočili su i predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici i Hrvatskog nacionalnog vijeća.

D. B. P.

Grad Subotica

3,5 milijuna za hrvatske udruge

Grad Subotica objavio je rezultate natječaja za financiranje i sufinanciranje projekata u kulturi u 2023. godini, na kojem je dodijeljeno blizu 50 milijuna dinara za ukupno 249 projekata. Među ostalim, sredstva je dobilo 37 projekata hrvatske manjine, ukupno oko 3,5 milijuna dinara.

Sredstava su dobili: HKC *Bunjevačko kolo* – 3. međunarodni festival amaterskog dramskog stvaralaštva DRIM-FEST (160.000), 2. Dalmatinske večeri (100.000), *Veliko prelo 2023.* (147.000), 6. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja (100.000), Godišnji koncert folklornog odjela (50.000), 27. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2023.* (120.000), 16. Festival dječjeg stvaralaštva *Dužijanica malenih* (100.000)

UBH *Dužijanica* – *Takmičenje risara 2023.* (200.000) i *Dužijanica 2023.* (500.000)

KD *Ivan Antunović* – Izložba *S Božjom pomoći* (20.000), Dan Društva - Književna večer (30.000), Uređenje knjižnice – rad na katalogizaciji (50.000), XXVII. Izložba *Božićnjaci* (20.000), *Subotička Danica* katolički kalendar/godišnjak za 2024. godinu (25.000)

Hrvatska čitaonica – XXII. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku (70.000), XVI. Etno kamp (100.000), XXI. Pokrajinski susret pučkih pjesnika *Lira naiva* (130.000), XXII. Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova (200.000)

HGU *Festival bunjevački pisama* – 23. Festival bunjevačkih pisama (400.000); 19. Smotra dječjih pjevača i zborova (150.000); 9. Međunarodno natjecanje tamburaša (150.000)

HKPD *Matija Gubec* Tavankut – *Sačuvajmo svoju baštinu – rekonstrukcija stare i šivanje nove nošnje* (100.000), XIX. susret KUD-ova koji nose naziv *Matija Gubec* (150.000); XXVIII. Festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta* (100.000) i XII. Seminar bunjevačkog stvaralaštva (150.000)

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame Tavankut – Izložba *Fotografijom kroz povijest* Petra Dešića (50.000) i XXXVIII. Saziv prve kolonije naive u tehnici slame (200.000)

Festival *HosanaFest* – *HosanaFest 2023.* (220.000)

HLU *Croart* – Omaž *Stipan Šabić 2003.-2023.* (50.000); 10. saziv umjetničke kolonije *Panon Subotica 2023.* (50.000);

11. saziv umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2023.* (50.000)

Udruga mladeži *Krov* – Ljetni oratorij 2023. (288.000)

HPD *Bela Gabrić* – *Glazbena škrinjica – čuvarica nacionalnog blaga 3. dio* (200.000)

HUK *Lajčo Budanović* Mala Bosna – Dan žetve (145.000)

Fondacija *Cro-Fond* – Zvuci Dalmacije u subotičkoj Sinagogi – gostovanje klape Šufit (130.000)

Hrvatska nezavisna lista – *Put do istine dva* (15.000) i *Naša Subotica* (15.000).

Opširnije na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

D. B. P.

Uskrsni koncert u Novom Sadu

U župnoj crkvi Imena Marijina u Novom Sadu 7. svibnja održan je uskrsni koncert u sklopu spomena za sve tragično nastradale žrtve oružanih napada u Beogradu i Mladenovcu. Dvojezični molitveni spomen, na hrvatskom i mađarskom jeziku predmolio je župnik ove župe mons. **Attila Zsellér**, a sudjelovali su i ostali svećenici koji služe u njoj: župni vikari **Nebojša Stipić**, **Ákos Horváth** i **Dezső Serfőző**, te župnik i kapelan iz temerinske župe sv. Rozalije **Tibor Szöllősi** i **Dávid Sáfrány**.

Nagovorom se na hrvatskom jeziku vjernicima i posjetiteljima obratio župni vikar Stipić, a na mađarskom jezi-

ku vikar Horváth. »U ovozemaljskom hodu do Nebeskog Jeruzalema prate nas mnoge poteškoće, padovi, gubici, tragedije. Tako je čovječanstvo još jednom palo pod jarmom grijeha i Zloga u nezapamćenoj tragediji za naš narod u Beogradu i Mladenovcu«, kazao je Stipić i dodao: »Kao djeca Uskrsa i Uskrsloga, u tuzi koja obavlja našu dušu, u strahu i trepetu za živote naše i živote naše djece, u pomračini razuma, mimo svake logike, mimo svakog očekivanja, s Bogom sakupljamo snagu da ipak zapjevamo *Aleluja*. Dok nam izgledna budućnost izmiče pred očima našim – jer djeca jesu budućnost – tužna srca žarko molimo Tebe, Bože: da se Tebi vratimo, da se Tebi opet okrenemo, da Tvoje riječi opet čujemo. Ne daj nam Kajinovu sudbu, nego milu Abelovu žrtvu«.

Vič. Stipić je također zamolio vjernike i publiku: »U ambijentu sućuti i molitve, ali i slavljenja Kristova uskrsnuća, znajući kako je pobijeđena smrt, kako će na koncu biti nadoknađen svaki gubitak, otvorimo svoja srca. Sve vas, prisutne, molim da umjesto pljeska bude tišina i molitva«.

Na koncertu, čije je održavanje u ovoj crkvi u uskrsnom vremenu postala tradicija, sudjelovao je domaći mješoviti župni zbor *Laudanti* kojim je ravnao kantor i zborovođa ove župe **David Bertran**. Kao solistica nastupila je sopranistica **Milica Majstorac**, na violini **Ilija Bogdanović**, a za orguljama **Apolonia Detari** i David Bertran. Izvedene su skladbe inspirirane Isusovim uskrsnućem,

te marijanske, autora: **Perana, Younga, Stajića, Prepreka, Bacha, Crnkovačkog, Leščana, Brucknera, Lengsteimera, Adamića, Handela, Cossetta** i **Leha**.

U dnu velikoga raspela u svetištu crkve bilo je upaljeno 17 svijeća u znak isto toliko nevino stradalih u ubojstvima u Beogradu i okolici Mladenovca 3. i 4. svibnja.

M. T.

Proslava sv. Florijana u Petrovaradinu

U župi Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu blagdan svetog Florijana, zaštitnika vatrogasaca, proslavljen je svetom misom 4. svibnja, na kojoj su sudjelovali predsjednik Dobrovoljnog vatrogasnog društva Petrovaradin **Igor Sić** te još osmero aktivnih i nekoliko drugih članova ovog društva u svojim radnim uniformama. Na misi, koju je prikazao župnik i dekan Petrovaradinskog dekanata preč. **Ivan Rajković**, u molitvama vjernika dodan je zaziv molitve Gospodinu za vatrogasce, koji časno i odgovorno vrše svoju plemenitu dužnost.

DVD *Petrovaradin* utemeljeno je 1875. godine za službu stanovnicima Petrovaradina radi zaštite njih i njihove imovine od požara. I danas je to edukativna institucija Petrovaradina za gašenje i zaštitu od požara i pomoć u teškim situacijama koje požari izazivaju, kao i mjesto druženja, natjecanja i dobrovoljnog rada na korist zajednice. Prostorije Društva nalaze se u Starom Majuru i služe za mnogobrojne druge aktivnosti, a u velikoj dvorani nalaze se vrlo brojni fotografski i drugi prikazi povijesti petrovaradinskog vatrogastva.

»Iako postoje i drugi službeni datumi od značaja za vatrogasce, naše DVD obilježava blagdan sv. Florijana već 148 godina, i nećemo prestati s tom tradicijom dokle god postoji naše društvo. Smatramo to dijelom naše povijesti i kulture ovog mjesta«, kazao je Sić i dodao kako je sada fokus njihovog rada, bez obzira na demografske promjene, rad s djecom kako bi ona naučila pomagati drugima.

Od ukupno 500 članova ovog društva, aktivnih je 60, operativnu jedinicu sačinjava 20 certificiranih vatrogasaca, tu su pomažući članovi (koji čine veliku većinu članstva) i počasni članovi.

Marko Tucakov

Blagoslov obnovljenog čikerijanskog zvona

Nedavno obnovljeno zvono na Čikeriji bit će blagoslovljeno u nedjelju, 14. svibnja, nakon svete mise proštenja prigodom spomendana **Leopolda Bogdana Mandića** koja počinje u 11.30 sati. Misno slavlje kraj križa na Čikeriji predvodi vlč. **Dragan Muharem**.

Jerihonsko bdjenje

Sedam dana i sedam noći klanjanja pred Presvetim Oltarskim Sakramentom započinje 20. svibnja i traje do 27. svibnja. Jerihonsko bdjenje bit će održano za obnovu ljudskog i kršćanskog života u Gradu Subotici pod geslom »Na zidine tvoje, Jeruzaleme, stražare sam postavio. Ni danju ni noću ne smiju zašutjeti da tvoje ime obznanjuju« (Božanski časoslov). Bdjenje će biti održano u Franjevačkom samostanu u Subotici, odnosno u kapeli Crne Gospe, a organiziraju ga Molitvena zajednica *Proroci* uz podršku Franjevačkog samostana i Subotičke biskupije. Svakim danom u 17.30 je molitva krunice, u 18 sati sveta misa, u 19 klanjanje i u 20.30 molitva Božanskog časoslova.

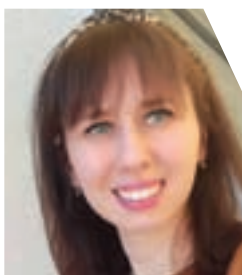
Informacije i prijave (zauzimanje sata) na telefone: 064/242-00-47 i 069/320-55-44.

Natječaj za vjeroučenike

Karmelski samostan u Somboru, Vicepostulatura za kauzu beatifikacije sluga Božjega o. **Gerarda Tome Stantića** i Katehetski ured Subotičke biskupije raspisali su natječaj povodom nadolazećeg Dana o. Gerarda. Tema ovogodišnjeg natječaja je »S o. Gerardom ka svetosti«.

Natječaj je otvoren za djecu (vjeroučenike) osnovne škole, a forma natječaja je »slobodna« (može biti likovni ili literarni izričaj, te fotografija snimljena mobitelom) na zadanu temu.

Radove treba poslati/donijeti u Katehetski ured Subotičke biskupije (Trg sv. Terezije 3, 24000 Subotica) do 10. lipnja. Fotografije se mogu slati i e-mailom katehetskiured.sb@gmail.com. Dan o. Gerarda, svečana sv. misa i dodjela nagrada bit će u Karmelskom samostanu u Somboru 24. lipnja.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kršćansko svjedočenje

Prva kršćanska vremena obilježena su progonima i mučeništvima, ali i snažnom vjerom Kristovih sljedbenika, koja je, unatoč brojnim opasnostima, uspijevala svakodnevno privlačiti veliki broj pogana koji su željeli pridružiti se kršćanskoj zajednici. O tome nam svjedoče poslanice u kojima apostoli hrabre i hvale svoje zajednice. Vremena su se uvelike promijenila nakon dva milenija. Ipak, apostolska ohrabrenja i poticaji danas su potrebni više no ikad, jer je kršćanstvo ranjeno brojnim modernim strujanjima. Kršćani se ne proganjaju oružjem niti zatvaraju u tamnice, ali se osjećaju ugroženi i neprihvaćeni, a potrebno je da svjedoče vjeru, kao što su je svjedočili u prvim vremenima.

Ljudsko srce je svetište

Petrovo obraćanje zajednici, koje čitamo šeste vazmene nedjelje, započinje riječima: »Gospodin – Krist neka vam bude svet, u srcima vašim« (1Pt 3,15a). Dakle, svetište u kojem treba štovati Krista je ljudsko srce, a u Bibliji srce je središte čovjeka. Čovjek iz srca osjeća i djeluje, zato u njemu mora i štovati Gospodina. Tako je kršćanin pozvan da uvijek bude u živom zajedništvu s Kristom, doživljavajući njegovu prisutnost i poštujući ga u svojoj nutрини. Vjernikova povezanost s Kristom neovisna je o mjestu. Stoga je Krist u svijetu prisutan, ne u građevinama nego u ljudima. Ljudi su oni koji Ga donose svijetu i čine vidljivom njegovu prisutnost. No, to nisu tamo neki ljudi nego mi. Gospodin se nastanio u našem srcu i želi da ga svatko od nas časti u središtu svoga bića, te da tako učini njegovu prisutnost vidljivom u svojoj sredini.

Kršćanin treba u svojoj sredini svjedočiti: »Budite uvijek spremni na odgovor svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama, ali blago i s poštovanjem« (1Pt 3,15b).

Vjernik najbolje svjedoči djelima i upravo su djela ta koja privlače one koji ne vjeruju. Ipak, onda, kao i danas, ljudi traže objašnjenja, neki iz radoznalosti, neki iz provokacije, neki oduševljeni kršćanskim načinom života. Nije samo konkretno pitanje pitanje. Vjernik će često u usputnoj primjedbi ili komentaru prepoznati pitanje koje traži odgovor. Tada mora biti spreman posvjedočiti za Krista, a ne povući se i zanijekati ga.

Svjedočiti za Krista treba činiti blago i s poštovanjem, nenametljivo i bez uznositosti, jer blagost i ljubav su ono po čemu se kršćanin treba prepoznavati. Mnogima će biti važnije kako im je nešto rečeno nego što im je rečeno. Samo ako ih privuče prvo, poslušat će dugo.

Smisao trpljenja

»Ta uspješnije je trpjeti, ako je to Božja volja, čineći dobro, nego čineći zlo« (1Pt 3, 17), poručuje Petar svojoj zajednici. Kršćani su u ono vrijeme mnogo trpjeli samo zbog svoje vjere i upravo zato što čine dobro. No, čovjek teško prihvaća patnju. Patnja za učinjeno zlo je zaslužena, ona je plod čovjekova djelovanja. Zašto pravednik trpi? Njegovo trpljenje nije moralna posljedica njegovih čina, iako su možda baš njegova djela izazvala ljude da prema njemu loše postupaju. Bog dopušta pravednikovo trpljenje, koje je često na dobro onoga koji trpi ili na dobro drugih. Kao što je i Krist nedužan trpio za ljudsko spasenje, tako i pravednici podnose žrtve za neko veće dobro. Često je to ljudskom oku skriveno, nekada tek u budućnosti razotkrijemo smisao neke patnje, a smisao neke otkrit ćemo tek u vječnosti. Patnja je naš križ koji trebamo prigrliti i nositi poput našeg Spasitelja, a svoje muke ujedinjavati s njegovima na križu. Bog ništa ne dopušta bez razloga, iako ga mi često ne vidimo i ne razumijemo.

Zaostavština Damjana Okrugića

U Moroviću, preko puta župne crkve svetog Roka, uz rijeku Studvu nalazi se kalvarija, 14 postaja križnog puta, gdje su se nekada u velikom broju okupljali župljani tijekom korizme. Danas je u Moroviću manji broj vjernika katoličke vjeroispovijesti, ali to ne umanjuje povijesni i vjerski značaj kalvarije koja je izgrađena 1904. godine.

U ratu partizansko groblje

O kalvariji u Moroviću ne postoji puno pisanih tragova. U spomenici se jedino navodi da ju je sagradio »sin domaće župe« **Damjan Okrugić** 1904. godine. Više se zna o povijesti katoličke crkve svetog Roka koja je izgrađena mnogo ranije, 1699. godine. Crkva je tada bila od drveta, a 1825. godine započela je izgradnja kamene crkve, koja je završena 1826. godine. O samoj izgradnji kalvarije, njenoj obnovi i značaju za župljane Morovića više smo saznali od osamdesetdvogodišnje **Janje Tomić**.

»Naši stari su govorili da je na tom mjestu tijekom rata bilo partizansko groblje. Sjećam se dok sam bila dijete da su poslije Drugog svjetskog rata dolazili ljudi iz više

gradova Srbije po svoje mrtve. Nama djeci roditelji nisu dopustili da gledamo kako ih otkopavaju nego smo to radili potajno. Mnogi od njih su i danas tu pokopani«, priča Janja Tomić.

Graditelj kalvarije Damjana Okrugića zvali su **Malo-okrugić**.

»Pričalo se da je ovaj nadimak dobio jer se oženio za bogatu djevojsku iz obitelji **Zavorski**. Otac joj je dao veliki miraz, a Damjan je dodao još nešto svog novca i sazidao kalvariju. Barem su tako pričali stariji ljudi«, kaže baka Janja.

Obnova 90-ih

Tijekom Drugog svjetskog rata srušen je veliki križ i ostalo je samo postolje. Nakon rata kalvarija je stajala zapuštena i neograđena. Mještani su na to mjesto često dovodili svoju stoku na ispašu.

»Župljani, katolici iz Morovića križ su poslije Drugog svjetskog rata ponovno postavili i obnovili. Imali su želju obnoviti kalvariju i postaviti ogradu, što su devedesetih godina i učinili. Svi župljani su se angažirali, a u dvori-

štima su napravili betonske stupove za ogradu koje su ukopali i na njih postavili ogradu. Čula sam od djeda da je svećenik koji je u vrijeme kada je izgrađena kalvarija u Moroviću, i koji ju je prvi blagoslovio, župljanima govorio da za vrijeme mise otvore vrata od crkve kako bi gledao u križ koji je postavljen nasuprot oltaru«, kaže naša sugovornica.

Kalvariju su župljani obnovili 1995. godine. Zajedno s tadašnjim župnikom preč. **Berislavom Petrovićem** organizirali su se i dovezli ciglu iz Vašice od koje su napravili tri postaje koje su nedostajale. Žene iz sela su okrečile svih 14 postaja i uredile okoliš. Nakon obnove, 25. rujna 1999. godine, kalvariju je blagoslovio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**.

»Održavamo kalvariju sve ove godine. Meni osobno je ona puno značila još dok sam bila dijete. S nestrpljenjem smo čekali petak da idemo na kalvariju na križni put i na svibanjsku pobožnost u crkvu. Najprije je išla procesija na čelu sa svećenikom, a pored njega su išli tutori koji su nosili križ i kretali se od postaje do postaje. Danas nas u selu nema puno i na križni put idemo u crkvu«, kaže baka Janja.

S. D.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju solarne elektrane »SunCarlito Beta« (k. p. br. 36423 i 36424/2 K. O. Donji grad), Grad Subotica (naručilac projekta – »SUNCARLITO BETA« DOO)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 19. do 25. svibnja 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 19. do 25. svibnja 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

O prezimenima bačkih Hrvata (XLIV.)

Kikić (Lalić)

Prezime **Kikić** po svemu sudeći se razvilo od obiteljskog nadimka **Kikin**, kojega su nosili pripadnici obitelji **Lalić**. Ista pojava alternativnog prezimena dokumentirana je i u slučaju obitelji **Nimčević** (**Džajić**) i **Šarčević** (**Povirivalović**). Je li posrijedi pokušaj skrivanja od osmanlijskih vlasti ili neki drugi neegzistencijalni motiv, teško je reći bez odgovarajućih izvora.

Od Kikića je zacijelo najbolji predstavnik **Geza Kikić**, prosvjetni radnik iz Subotice. On je najznačajniji po svojim antologijama književnosti bačkih Hrvata, koje su

objavljene u nakladi *Matice hrvatske* 1971. Međutim, njegove znanstvene ambicije bile su mnogo veće od objedinjavanja dotadašnjih književnih ishoda bačkih Hrvata. Nažalost, komunistički aparatčici koncem 1971. stali su mu na put. Oni Kikićeve istraživačke napore nisu prepoznali kao iskren doprinos književnoj znanosti, nego kao »nacionalističko zastranjivanje« i »provociranje multietničkih tenzija«. Isključen iz svih društvenih tokova, Kikić je, iselio u Dubrovnik.

Dubrovnik i ostavština

Kikićeva neuobičajena pojava puna stvaralačkog duha ostavila je bez sumnje veliki dojam i trag u jednoj poluuspavanoj mediteranskoj sredini, kakav su Dubrovnik i njegova okolica. O tome svjedoči mail 25. X. 2018., kojega je

pisac ovih redova dobio iz Državnog arhiva u Dubrovniku (arhiv. spec. **Nikša Selmani**): »Slijedom Vašeg zahtjeva obavještavamo Vas da Državni arhiv u Dubrovniku nema evidentiranu ostavštinu Geze Kikića«. Slijedom daljnjeg istraživanja kontaktirao sam neke osobe u Popovićima i Hodiljama jer je nakon odlaska iz Subotice Kikić tamo živio. Za Popoviće (Konavle) sam doznao da je živio u kući jednog od ogranaka obitelji **Klaić** (tzv. Markovica) sa suprugom **Klarom**. Tamo je, navodno, živio do pred rat. Za Hodilje sam doznao (uz napomenu: »Je li to onaj ludi Mađar?!«) da je živio u zgradi škole u Hodiljama (Pelješac) i da je »pisao pjesme«. Zgrada je danas zatvorena i ne zna se što je unutra. Geza Kikić je navodno pokopan na groblju sv. Katarine u Stonu. »Dakle, ostaje upitno je li ikakva ostavina možda u zgradi bivše škole. Predlažem da se po tom pitanju obratite Matici hrvatskoj ogranak Ston«, navodi se.

Genealogija

Iako Kikićev stvaralački duh nije došao do svog punog izričaja, njegova ličnost i djelo i dalje predstavljaju inspiraciju za sve one koji se interesiraju za književnost i povijest bačkih Hrvata. Da su okolnosti bile drukčije, Geza bi možda rasvijetlio svoje rodoslovlje, koje izgleda ovako: **Luka i Marta Budinčević** (vj. 2. I. 1718.); **Ivan** (r. 17. V. 1722.) i **Magdalena Hrvat** (vj. 14. XI. 1745.); **Ilija** (r. 17. VII. 1747.) i **Anastasija Sekulić** (vj. 18. XI. 1770.); **Matija** (r. 14. II. 1779.) i **Anna Sándor** (vj. 28. IX. 1800. u Baji); **Franjo** (r. 19. V. 1808.) i **Katarina Oljuzev** (vj. 26. II. 1827.); **Andrija** (31. VIII. 1846.) i **Oliva Kujundžić** (vj. 13. XI. 1867.); **Matija** (r. 4. X. 1894.) i **Klara Jakovetić** (vj. 12. XI. 1895.); **Silvester** i **Ana Lulić**.

Targetizacija i obrana

U vrijeme nakon 21. sjedinice Predsjedništva Saveza komunista Jugoslavije u Karađorđevu 30. XI. i 1. XII. 1971. Kikić je, današnjim rječnikom govoreći, targetiran. Posljedično, trpio je brojne »prozivke« od svojih kolega komunista u Općinskom komitetu Saveza komunista Jugoslavije. Kikić je tada bio invalid rada i nije mogao govoriti usmeno. Međutim, nije ostao nijem na »prozivke«. Iz njegove zaostavštine sačuvan je jedan spis datiran na 15. XII. 1971. Iz njega se saznaje kako su Kikićeve antologije objavljene u Zagrebu. Kikić ih je prvobitno htio objaviti u Beogradu (*Nolit*) ili Novom Sadu. »Nisam uspio u Novom Sadu ni u Subotici i pismeno sam ponudio Nakladnom zavodu *Matice hrvatske* tri antologije 1969. godine. Na osnovu recenzija napisanih u Subotici rukopisi su primljeni uz regularno potpisane ugovore. Nikoga nisam poznavao u *Matici hrvatskoj* niti sam bio njen član, a veći dio honorara primio sam u knjigama zbog finansijskih teškoća. (...) Bio sam svjestan činjenice da i oko *Matice hrvatske* i oko *Matice srpske* ima nacionalista, ali sam pouzdano znao da u njima rade i komunisti, te da je tada bio stav da komunisti u maticama budu jezgro političke odgovornosti«.

Pulanka

»**S**pravna ko svića, lipa ko slika«, ova sončanska izreka se može primijeniti na priložitu sliku. Na njoje je **Kata Šimić** (1924. – 1998.), peta po redu od šest dce iz obitelji **Mate Šimić Elegovoga** i žene mu **Janje**, u najposvećanije nošnje, pulanke. Odostrag na slike piše 1942. Mje 7., samo tri slova (m, j i e) otkriva da je Kata učila u škole hrvatski jezik.

U Sonte se svaka mater trudila napravi pulanku, pa da je se kćeri imu za uredit. Mogućiji su u kuća imali za svaku kćer po jednu, a ostali su napravili makar samo jednu da, eto, nisu »najgorji«. Pulanka se nosila samo u crkvu na Brezgrišno Začće Bl. D. Marije, Božić, Uskrs, Grožđe bal i možda još neki veliki blagdan i samo za Veliku misu. Nosila se i na sarane ako je umro kogod od mladi, druga, jel pajaš. Divojke i momci su u paru išli nuz lis, divojke u pulanke, a momci u frosniku, košulje i gaća od srvijana isto sve najposvećanije. Momci su nosili lis sa mrtavcom, a divojke su nuž nji koracale sa sklopitima rukama. Pošto je tribovalo četiri nosača, a morali su se i izminjit, momaka i divojaka je bilo tako uredito i po 3 do 4 grupe. Sve do sad opisano je trajalo do posli Drugoga sveckoga rata.

Pulanke su se pravile i curama, za pričest i krizmanje. Davno, možda prije Drugoga sveckoga rata, plećak, skute i pregač sa skromnijima šarama i pulama je nosila i udana žena, kuma, ako je saranjivala kumicu, koju je ona držala na krštenju, bilo da je pokojnica još beba, curica, jel divojka. Ona je za tu priliku priko kapice povezala bilu »krpu«, a kasnije tavno plavu, koja se nosila još i za vrijeme Drugoga sveckoga rata. Nošenje krpe je bilo veliki znak žalosti.

Udana žena nije nosila pulanku, osim, ako se tila naslikovat, ako nije, dok je bila divojka. U take prilike se povezala u svitlu štofanu maranku. Pulanka je divojača i curska nošnja.

Platno, srvijan, od kojega je pulanka otkana je čisti pamuk (kupite niti u dućanu) i snova (osnova) i pućica (potka). Tko se u kuća i bilo je rebrast. Pod rukama je bilo podatan i jako pogodan za vezenje i pulanje. Pulanka je iz tri dila. To su plećak (bluza), skute (suknja) i pregač (kecelja). Prve pulanke su bile vezene svilenim, kuvanim koncima u razni fela. Taki konci nisu izdavali boju, pa je bilo dobro, ako je vremenom bilo potrebno oprat pulanku. Šnjima su veziti cvitovi, lišće, srcad sve u jako sitnom uzorku. Danas izrađivačice vezu krupni cvit. Jasno je da to nije u duhu tradicije. Kasnije se počelo veziti prisnom svilom. Ona je bila lipa na oko, sjajna, al se nije mogla prat, pa su se onda na komatima srvijana, jel »čistoga« vezle šare i ti komati se našivali na pulanku. Ka se pulanka prala, oni su se oparali i posli pranja ponovo prišivali. Na plećku i skuta se vezilo slavonskim mađarskim i francuskim vezom.

Široke čipke na pregača i na rukava od plećaka često su se necovale od vula, mekani pamučni niti. Te čipke su bile posebno lipe, jel su bile jako tanke, a uštrkane i opeglane su izgledale ko baukova mreža. Ostale čipke na pulanke su se eklovale. Po pulanke su prišite žute (»zlatne«), jel »srebrenne« pule (šljokice), po kojima je pulanka dobila ime.

Oko vrata Kata ima »bisere«. Ispod pregača, kroz čipku skrozu se vez, dole na pridnjemu dila pregača. Vez skoro isti ko i na rukava i na zadnjemu dila skuta. Pregač je plantikama u razni fela sa di kojim »uškom«. Uški su prisavite plantike ko forme ružice.

Kika upletena u divojači »kukulj od uva do uva«. U ušima ima bočice. Pošto je pulanka divojača nošnja, nuž nju se nikada ne nosi kapica, ni maranka, a ni na ruku se ne običlja torbica. Pošto se u njoje ide samo na misu, u prikrstiti ruka cure i divojke nosu svetu knjigu (molitvenik) i patrice (krunicu).

Na noga je obuta u papučiće. Stoji na ćilimcu. Sklopila je ruke što je bilo nepisano pravilo.

Po pozadine slike se razaznaje da je Katu naslikovao **Marko Adin** (1913. –1997.) poznati selcki slikar kojega se zvalo Marka Đanin.

Ruža Silađev

S knjigom do Čakovca

Karlo Kujundžić, Nikolina Mačković i Olja Mataija iz OŠ Matko Vuković iz Subotice te Sara Dulić i Julija Mrkaljević iz OŠ Vladimir Nazor iz Đurđina u pratnji svojih nastavnica Klare Knežević i Monike Ivanović te knjižničarske savjetnice Bernadice Ivanković iz Gradske knjižnice Subotica boravili su od 4. do 6. svibnja u Čakovcu gdje su sudjelovali na posljednjoj razini Nacionalnog projekta za poticanje čitanja, natjecanju u znanju i kreativnosti Čitanjem do zvijezda za učenike osnovnih škola. Istodobno bili su i dio projekta »Lijepa riječ i prijateljstvo ne poznaju granice«, koji se već nekoliko godina provodi i koji povezuje i umrežava učenike iz Subotice i Čakovca.

Na natjecanju Čitanjem do zvijezda okupilo se oko 400 učenika i mentora iz osnovnih i srednjih škola. Bili su prisutni učenici iz svih dijelova Hrvatske, od Dubrovnika, Slavonije pa do njezinog središnjeg dijela, a osim ekipe iz Subotice i Đurđina natjecanju su prisustvovali i učenici iz Mađarske i Slovenije. U kategoriji osnovnih škola test znanja pisalo je 36 ekipa, odnosno 109 učenika, dok je svoj kreativni uradak predstavilo 36 učenika. Tema natjecanja bila je »Volim London«, a učenici su trebali pročitati tri knjige (**Sir Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes: Grimizna istraga**; **Krunoslav Mikulan: Pekinezer Princ u službi Njezina Veličanstva** i **David Walliams: Zvijer iz Buckinghamске palače**).

Bilo je veoma lijepo i svečano, čak je i vrijeme bilo naklonjeno te je sva tri dana bilo sunčano i toplo. Domaćini su se potrudili da vrijeme u iščekivanju rezultata natjecanja što ljepše prođe pa su organizirali turističko razgledanje Čakovca, grada Zrinskih, a upriličili su i književni su-

sret s književnikom Krunoslavom Mikulanom i njegovim pekinezerom Princom, koji je glavni junak jedne od knjiga koju su čitali za ovo natjecanje. Vjerujem da pogađate da je slikanje s glavnim likom bilo obvezno!

Boravak u Čakovcu dopunjen je i aktivnostima u školi Treća osnovna škola Čakovec u sklopu nastavka projekta »Lijepa riječ i prijateljstvo ne poznaju granice« gdje su učenici iz Subotice sa svojim vršnjacima iz Čakovca kod kojih su bili i smješteni sudjelovali na nastavi i programima za njih organiziranih. Produbili su svoje prijateljstvo koje će uskoro biti nastavljeno, jer se već sljedeći tjedan

očekuje uzvratni posjet učenika spomenute osnovne škole iz Čakovca. Kao i svake godine, ekipu iz Subotice ugostio je i Rotary klub Prelog čime je nastavljena sada već gotovo desetljeće duga suradnja.

Tako je uspješno završena 14. sezona Nacionalnog projekta za poticanje čitanja, natjecanja u znanju i kreativnosti Čitanjem do zvijezda koji organizira Knjižničarsko društvo međimurske županije, a u Subotici ga je provela Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU Hrvatska riječ.

B. I.

Danas Nacionalna razina kviza Mreža čitanja

Danas (12. svibnja) se u podne održava posljednja, nacionalna razina kviza *Mreža čitanja* za učenike srednjih škola koju organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

Online kvizu znanja pristupit će 375 srednjoškolaca iz cijele Hrvatske i Subotice, koji su ostvarili potreban bodovni prag za nacionalnu razinu. Među njima su i Subotičani, učenici Gimnazije *Svetozar Marković*: **Marko Cvijetić**, **Lucia Mamužić**, **Dominik Kujundžić**, **Ivan Huska**, **Ana Skenderović**, **Luka Mrkaljević** i **Petra Benčik** te subotičke Medicinske škole: **Egon Ferković**, **Radmila Đukić**, **Marijana Čordarić**, **Iva Katić**, **Jana Mihajlović**, **Božana Vujačić** i **Uroš Ninić**.

Online kvizom znanja bit će završeno natjecanje *Mreža čitanja* za srednjoškolce koje je ove školske 2022./23. godine imalo temu »U mreži različitosti«.

B. I.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Ivana Stantić**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna – III. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: za sada ništa
 VOLIM: crtati, igrati se vani, pisati domaću zadaću
 NE VOLIM: svađu, ružne riječi, kad pada kiša
 U SLOBODNO VRIJEME: gledam zanimljive filmove, pomažem mami, vježbam gimnastiku
 NAJ PREDMET: hrvatski jezik i matematika
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka ili manikirka

551-045
Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor.
Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomesječnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

SOMBOR- Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa sušterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Sl. glasnik RS*, br. 72/2009, 81/2009 - ispr., 64/2010 - odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - odluka US, 50/2013 - odluka US, 98/2013 - odluka US, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - dr. zakon, 9/2020 i 52/2021) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju solarne elektrane »SunCarlito Gamma« (k. p. br. 36449/1, 36449/2 i 36450 K. O. Donji grad, Grad Subotica (naručitelj projekta – »SUNCARLITO GAMMA« DOO)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 19. do 25. svibnja 2023. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 19. do 25. svibnja 2023. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 16. 5. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Rumunjska

Sfinga ili Dracula?

Ovog proljeća postalo mi je jasno da je proljeće najljepše godišnje doba. I odmah se ispričavam ljetu koje najviše volim, i jeseni koja me uvijek oduševi svojom silnom lepezom boja, i zimi u kojoj sam rođena i čije ušuškavanje najviše volim. Ali proljeće i njegovo buđenje oduzimaju dah.

Segedin je prekrasan u proljeće. Svakoga me dana oduševljava novim kutovima. Danas mi je glazbena fontana uz vodu oduzela dah. Prethodnih dana pokušavala sam odgonetnuti gdje su glazbenici čiju glazbu slušam, a tek sam danas primijetila da svira fontana. Prekrasna atmosfera.

Ako do sada niste posjetili Segedin, učinite to ovog proljeća. Ovaj vikend ima posebnu priliku. Otvara se Vinska fešta koja će trajati do 20. svibnja i koja će, sudeći po fotografijama koje sam vidjela prethodnih godina i onome što se ovih dana radi po gradu, biti velika.

Možda ovaj uvod izgleda kao sastavak oduševljenog djeteta, ali ne mogu zadržati sav ovaj entuzijizam u sebi.

No, danas ne putujemo u Segedin nego u Rumunjsku, kojom sam također oduševljena. Za sada samo kroz priču i slike, ali prizivanje je počelo.

Najbolja cesta na svijetu

Ne znam je li ova cesta privukla biciklista u meni, suvozača, vozača automobila ili nešto treće, ali dogodilo se. Riječ je o cesti kroz planine Fagaras do Rumunjske, koja je poznata kao Transfagarășan, a mnogi je nazivaju najljepšom cestom na svijetu. Izgrađena je u strahu od sovjetske invazije, na nepristupačnom terenu, a radi obrane zemlje i bržeg kretanja vojnih trupa.

Dužina ove ceste je 90 kilometara. Posebna je i po tome što ima najviše tunela od bilo koje druge ceste u Rumunjskoj, ukupno pet, i najviše vijadukata od svih tamošnjih cesta. Zbog konfiguracije terena, serpentina i drugih zavoja, prosječna brzina vožnje automobilom na njoj je 40 kilometara na sat. Poseban je to izazov za bicikliste. Ali biciklisti to vole.

U Transfagarășanu ima mnogo toga za vidjeti, ali recimo da ne smijete propustiti: vodopad Balea, serpentine prije jezera Balea, jezero Balea, mali vodopad nakon jezera Balea, branu Vidraru i dvorac Poenari. Niz je dug i svatko će ga nastaviti prema vlastitom izboru.

Glavno i glavno sporedno

Ne želim izostaviti nijedan od glavnih simbola Rumunjske i Transilvanije, gradić Bran i dvorac Bran. No, kako su svi već čuli za njega, neću mu pridavati veliku pozornost. Dvorac koji se povezuje s grofom **Draculom** plijeni veliku pažnju. Stoga: volite li gužvu, slobodno krenite. Pročitala sam da je tržnica ispred dvorca vrlo zanimljiva i da je teško zamisliti što sve nudi.

Gradić koji bih osobno željela posjetiti je Sibiu, jedan od najljepših u Rumunjskoj. Poznat je po germanskoj arhitekturi u starom gradu, ostavštini saksonske doseljenike iz 12. stoljeća. Oko grada su ostaci srednjovjekovnih zidina i kula, uključujući i Kulu vijeća iz 13. stoljeća. U gornjem gradu, u palači Bruckenthal, danas se nalazi Nacionalni muzej Bruckenthal s europskim slikama. Na pješačkoj udaljenosti nalazi se mali trg na kojem možete pronaći savršeni most laži. Svakako odvojite vrijeme da se popnete na luteransku katedralu, jer ćete vidjeti ne samo njen veličanstveni popločani krov već i gradski krajolik Sibiu. Šarm koji Sibiu ima je nešto što ga izdvaja.

Na kraju priče, koja bi mogla trajati nekoliko članaka, izdvajam planinu Bucegi. Planina se nalazi u središnjoj Rumunjskoj, dio je istoimenog planinskog masiva koji pripada južnim Karpatima. Najviši vrh je Omu s 2.057 metara nadmorske visine, oko kojeg se nalazi nacionalni park i nekoliko poznatih skijaških centara. No, ono što je najzanimljivije zapravo je Bouchedjijeva sfinga, koja je vrlo slična egipatskim, te cijeli niz ogromnih kamenih figura različitog izgleda, zvanih Babel (bake, starice).

Do nekog narednog zapisa iz Rumunjske, sanjat ću njene ceste, prostranstva, vrhove i sfinge.

Gorana Koporan

Kristina Liščević, rukometašica

Uvijek sam imala kreativnu slobodu u igri

Kada se zaviri u igrački CV **Kristine Liščević**, rukometašice rođene u Somboru (1989.), odmah u oči padaju impresivne brojke od 17 odigranih sezona, 122 nastupa za državnu reprezentaciju i 297 postignutih golova. U proteklom igračkim godinama nosila je dres: ŽRK Sombora, ŽRK Crvene zvezde, Metalurga Skoplje (Makedonija), HC Metza (Francuska) (2012.-15.), Ipress Center iz Váca (Mađarska), Krasnodara (Rusija), Kisvárde (Mađarska), Teama iz Esbjerga (Danska), Ramnicu Valcea (Rumunjska), a trenutačno igra u Dunarea Braila, također u Rumunjskoj.

Trofeji

Kristina Liščević je 2012./13. godine proglašena za najboljeg srednjeg braniča i igračicu godine u francuskoj ligi, dok je sezonu prije 2011./12. dobila nagradu za najbolju mladu igračicu u EHF Ligi šampiona. U dvije prethodne sezone u Rumunjskoj proglašena je za najbolju stranu igračicu.

Kako to da ste pomalo kasno počeli trenirati rukomet i kojim ste se (ako ste) sportom prije bavili?

U to vrijeme aktivno bavljenje sportom je počinjalo nešto kasnije, a ja sam počela s rukometom od svoje 11. godine. U to vrijeme mogućnosti za upis na sportske aktivnosti bile su ograničene, nisu mi svi sportovi bili pristupačni što zbog financija što zbog godina, danas je situacija posve drugačija. Sportove je moguće upisati već u ranijoj dobi, što je fantastično za razvoj djece i smanjenje ovisnosti o tehnologiji. Iako sam imala želju trenirati odbojku ili nogomet, roditelji su me upisali na rukomet, što se kasnije pokazalo kao ispravna odluka.

Što su Vas naučili treneri Radovan Rašković Raša i Miroslav Veselinović Žuća i u kojoj mjeri su sudjelovali u Vašem sportskom i rukometnom razvoju?

Treneri su ključni faktor u sportu. Kvalitetan trener nije samo instruktor tehnike i taktike već i mentor, motivator, psiholog i roditelj na terenu. To su za mene tada bili Raša, Žuća, Laić... Treneri igraju veliku ulogu u razvoju sportaša, ne samo u smislu sportskog uspjeha već i u moralnom i

karakternom razvoju. Kada sportaš ili sportašica ima dobru bazu, poslije mu je također olakšan rad u budućnosti i dolazi do manje ozljeda. Raša je imao veliku ulogu kada sam prestala trenirati rukomet, on je bio taj koji je inzistirao da se vratim na teren i od tada ga više nisam napuštala.

Kako biste sebe rukometno opisali (stil igre, pozicija u timu...)?

Oduvijek sam imala tu neku »titulu« playmakera ili organizatora igre u svakom klubu. Uvijek sam imala odličnu komunikaciju s trenerima i kreativnu slobodu, to mi je puno značilo u igri, a u drugu ruku se dobro znalo što je cilj. Zajedničkim idejama smo pravili taktiku za napad, a neki su me puštali da to uradim i sama. Koliko god da se spremamo, spremaju se i protivnici pa do promjene plana dođe i tijekom igre. Najvažnije je da uvijek pratimo tko je tog dana raspoložen i hrabar u našem timu, a u protivničkom da nađemo slabu kariku.

Prvi dio karijere – domaći klubovi i drugi dio – inozemni. Kakva je sportska paralela između ova dva dijela profesionalne karijere?

Prvi dio moje karijere bio je vezan uz dva kluba u Srbiji, gdje sam provela puno vremena na terenu i stekla dragocjeno iskustvo rada i upoznala predivne ljude koji su i danas moji prijatelji. U tom periodu osjetila sam što znači glad i naporan rad, te smo često radili dodatne treninge jer smo vjerovali da će rad donijeti uspjeh, što se kasnije i pokazalo točnim. To iskustvo i vjera u rad su me i odveli u inozemstvo gdje sam počela karijeru u makedonskom klubu Metalurg. Tamo smo također imali odlične rezultate i rad s predivnim ljudima koji su mi pomogli da se izvučem iz jako tada teške ugovorne situacije s beogradskom Zvezdom, što mi je olakšalo daljnje profesionalno usavršavanje.

Zahvaljujući njihovom razumijevanju i želji da napredujem kao igračica, poslije godinu i pol dana dobila sam ponudu od francuskog Metza i na polusezoni sam i završila tamo kao džoker zbog ozljede Alison Pino. To se pokazalo kao fantastičan potez i dalje je sve bilo mnogo lakše. Iako su to bila dva različita dijela karijere, smatram da je sportska paralela između njih bila usmjerenost na rad i ulaganje u sebe, a rad sa svakakvim ljudima mi je pomogao u profesionalnom i osobnom razvoju.

Gdje Vam je bilo najteže igrati?

Definitivno Mađarska. Nisam fan njihovog mentaliteta, niti stila igre.

Koja Vam se zemlja najviše svidjela (za život i izvan rukometa)?

Kroz karijeru sam imala priliku posjetiti različite zemlje i svaka od njih je bila posebna i drugačija na svoj način.

Svaka od njih, poput Makedonije, Francuske, Danske i Rumunjske ostavila je nezaboravno iskustvo, kvalitetne ljude, kulturu, jezik, grad, hranu ili sjećanje koje ću uvijek pamti. Stoga sam zahvalna za sve što sam u životu imala priliku vidjeti i doživjeti.

Reprezentativna karijera i najveći uspjesi u nacionalnom dresu?

Definitivno najveći uspjeh u reprezentaciji je 2013. godina kada smo osvojili drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu u Srbiji. Sjećam se da se tog dana za finale prodalo oko 19.500 karata. Arena je bila ispunjena brojnim obiteljima, prijateljima i ljubiteljima sporta i rukometa. Preljep osjećaj koji želim svakom mladom i budućem sportašu. Za takve stvari se živi!

Aktualni igrački trenutak – Rumunjska?

Rumunjska je jedna od najjačih liga posljednjih godina i jako me raduje da sam dio toga. Imala sam tri prelijepe i uspješne sezone u SCM Ramnicu Valcea, a trenutačno igram u drugom rumunjskom klubu Dunarea Braila, koji predstavlja novi izazov za mene. Cilj Braila je oživjeti rukomet u gradu, na početku je bilo jako teško jer je tim bio 50

posto nov. Sada je igra krenula svojim tokom, pa nam je cilj izboriti se za europsko natjecanje ove sezone, a sljedeće usmjeriti se na prva tri mjesta u nacionalnom prvenstvu. Sretna sam što sam dio ovog projekta i nadam se da ćemo postići dobre rezultate. Tribine su na svakoj utakmici totalno pune tako da se radujem što smo unijeli ljubav prema rukometu i u njihovom gradu.

Planovi za budućnost i hoćete li ostati u rukometu nakon završetka profesionalne igračke karijere?

Imam mnogo interesiranja i planova za budućnost. Moram priznati da mi je pjevanje u finalu Lige šampiona za žene prošle godine dalo jako veliki motiv da nastavim s radom na sebi i kao glazbenica. Često imam satove pjevanja, kada imam inspiraciju volim pisati pjesme, ali za početak planiram, nakon završetka igračke karijere, ostati neko vrijeme izvan sporta i posvetiti se obitelji i glazbi. Međutim, rukomet će uvijek biti važan dio moga života, otvorena sam za različite mogućnosti i jedva čekam vidjeti gdje će me život odvesti nakon rukometa. Ali, neću žuriti korak po korak, a poslije toga ćemo vidjeti.

D. P.

POGLED S TRIBINA

Europska i ostala mjesta

Što se tiče prva dva mjesta i sigurnih pozicija u kvalifikacijama euro natjecanja u sezoni 2023./24. tu već odavno nema nikave dileme. Prvak *Dinamo* i viceprvak *Hajduk* u preostalim ligaškim kolima samo će odrađivati posao, dok će *bili* tempirati formu za veliko finale nacionalnog kupa protiv *Šibenika*. Za preostale dvije euro vize (3. i 4. mjesto) bori se nekoliko klubova, prije svih *Osijek* i *Rijeka*, dok iz potaje nadu još gaje i *Istra*, *Varaždin* i *Slaven*. Ali kako će tablica izgledati nakon 36. kola ostaje nam vidjeti, no stoji

činjenica kako će upravo dvojac s vrha vrlo vjerojatno odlučivati o sudbini ostalih »Europljana«. Jer u susretima koji još predstoje *Dinamo* čekaju ogledi protiv *Šibenika*, *Rijeke* i *Gorice*, dok će *Hajduk* igrati s *Osijekom*, *Slavenom* i *Šibenikom*. Dakle, doći će do situacije da Riječani navijaju za omraženi *Hajduk*, a Osječani za *Dinamo*. Konačno, i borba na začelju će u mnogome ovisiti o duelima protiv najboljih hrvatskih klubova, jer prvak *Dinamo* ima još susrete protiv oba »utopljenika« koji traže bodove spasa. Zanimljivo je istaknuti činjenicu kako *Hajduk* posljednje kolo igra upravo sa *Šibenikom*, a *Dinamo* protiv *Gorice*. Kako će sve to biti, ostaje nam vidjeti...

D. P.

Umotvorine

- * Karakter čovjeka je njegova sudbina.
- * Kad više ne možeš, tad najviše moraš.
- * Ugodi sebi jer svijetu nećeš nikada.

Vicevi, šale...

- Halo, dobar dan, jesam li dobio savjetovalište za alkoholičare?
- Jeste, izvolite.
- Zanima me ide li led u vinjak?
- Halo, draga, nakon posla idem s prijateljima u kafić.
- Ponovi, ponovi?!
- Kažem, nakon posla dolazim odmah kući!

Mudrolije

- * Pusti problem da prenoći. Tko zna, možda se i ne probudi.
- * Zrelost je kada shvatiš da toliko stvari uopće ne zasluži nikakav tvoj komentar.
- * Trenutak strpljenja u trenutku ljutnje spasit će nas od stotina trenutaka žaljenja.

Vremeplov – iz naše arhive

OŠ Matko Vuković, 2006.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Berbernica

Joj, čeljadi, ne znam šta je ovo sa mnom. Jel sam ja već fajin poodmako u godinama, jel je ovaj svijt posto zaboravan. Eto, niki dan, baš dosta svita u berbernici, tako je obično prid veliki god. Dok čekaš na red, jedan ovo, drugi ono, svašta se primetne u divanu. Bilo je tu riči o cinama, pa kako tušta trošimo, čak i u naprid, p'onda nas spopadaje svakake nevolje. Jevo jedne pripovitke o »zatrčavanju« koja se pripričavala godinama. Nisam mogo zamislit da u berbernici od toliko svita niko nije čuo tu pripovitku. Navalili oni na me da im ispričavam. Pa, dobro opet ću ja, nek vas andrak nosi ispričovat ću. Pripovitku sam čuo od dide.

Vranje je bio sluga. Poslušna, vridan i ko ker viran svojem gazdi. Rano je osto sam brez matere i oca koje nije ni upamtio. Zaposlio se kod gazde Albe i posto je svinjar sa sedam godina. Za kratko vrime izrasto je u govedara. Kad se ovo desilo š njim imo je dvadeset godina, a već poodavno je bio pravi viran sluga. Radio je sve poslove kod gazde Albe. Mlad, snažan i vrlo okretan, a nadasve pošten. Vranje je bio upućen u cilokupno gazdovanje. Na svakom poslu je izgaro, radio je ko da je sve to njegovo. Bio je zato omiljen i rado viđen u ciloj okolini, falili ga ko dobrog i marljivog momka. Vranje je bio i osto skroman, miran i povučen. Po kad-kad su mu se zacaklile oči, kad ga gazda Albe prid svitom podario ričima pofale. Nije biro poslove, sve je marljivo svršavo, od najsitnijeg, skupljanja jaja, do oranja ili o žetvi u vršidbi. Sav zarađen novac je ostavljao na čuvanje kod gazde Albe. Za njegove male potrebe od gazdarice Luce je trošio. S malim je bio zadovoljan. Zarađen novac bi tribalo i njemu da otvori put iz avlije gazde Albe. A dotleg njegov život ide po stazi jednog sluge, koji u dubini duše bojažljivo gaji nadu za lipču svoju budućnost. Tako je jedared Vranje nosio jaja prodat na pecu. Išlo je pišće, kotarica je visila na batini priko ramena. S lakoćom je odvađo kilometre poznatim putom, a u glavi mu se vrzmo mišalj o njegovom budućem životu, koji od srca čeka. »Vidio je sebe kako ga gazda Albe isplaćuje krupnim novcima. Nije viša sluga, posto je sam svoj gazda. Odlazi u niko drugo misto, i tamo susriće jednu mladu curu, lipog i nasmijanog lica. Ženi se. Podigli su svoj salaš. Mali je al je samo njev. On veso, samo radi, a grlo se samo ori. Osića se ko da je iz škrletke izletio. Koraca Vranje žurno, a vatra gori u njemu ko kaka buktinja. Čini mu se ko da će poletit, kad mu krv navrla u glavu. Vidi on u tim mislima da ima i sina, da mu nadio ime kugod i on. Kupio šećera derancu na peci, a i njima što u salašu triba. Vraća se s dragošću, a žena ga radosna čeka ispid salaša s deranom. Svi su radosni i srićni. Deran se zatrči prema ocu, a Vranje zanet svojim mišljom raširi ruke ko da će zagrlit pritčalog sinčića«. Pušti batinu na kojoj je visila kotarica s jajima, kotarica padne, jaja se istresu, skoro sva polupaje, tako ode sanak pusti. To je isto ko i oni što su se svađali ko će veći komad pečenog zeca poist, a zec još trči po šumi. Eto, zato se svako ko da mašti na volju jel nepromišljenosti u oblak zaleće, obično ugruva. Uvik prst na čelo, gazde onda i sad, nema razlike.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Nikake nove sigračke

Još spavam, subota je, kad mi majka budi. Skočim iza sna. Onaki krmeljiv trišem oče, žurim. Idem se umiti pa se mislim da triba cigurno it štagod radit. Bome ni bilo tako. Ka' sam sve obavio, počne mi majka divanit kako j' baka Janja javila da obavezno u deset sati dođem na klupčicu. Bože, študiram pa šta j' sade tako važno da ne može čekat potli podne. Friško namažem jedan debeli komadeš kruva mašćom, posoljim i popaprim pa žurim. Ka' sam izašo na sokak, a one se već redu na klupčicu. Vidim baka Janja za mene ponela i onaj mali stolčac. Ni sio redovno nisam, a baka Janja počinje: »Čeljadi, pa jel tako triba? Pa jel nas dragi Bog stvorio da ubijamo jedni druge? Al što to, čeljadi moja, što se ubiju, al dica već ubiju dicu, pa odšacuju ubit i koga još pored. Pa kud ovaj svit ide? Koje su to sade nove sigračke za dicu, oružje, pistol... Cigurno ni lipo kad kogod umre, al dica! I to ovako? Da ni ovu prvu škulu nisu završila pa ji nema«. Pa još objašnjava: »Da su bili bolesni pa ni bilo lika u cilom svitu, al ovako. Toliko dice jedno dite, sramota pomislit a kamol kazat. I to iz dadinog pištolja. Pa kaki to dada kad drži i čuva tako opasno oružje da dite može doć do njeg? Ko da j' sigračka. Pa kako divanu još ga i vodio učit kako triba s njim. Ditetu misto kakog sigranja dat pištolj. Bože, spasi nas«. Baka Tonka ovaj put ni poslidnja i ne diže ko uvik dva prsta kad oče štagod kazat već nastavlja: »Jest, Janjo, mi smo se kadgod sigrali pračkama i striljama. Gađali smo vrapce, golubove jel grlice, slamu. Takmičili se ko će na tarabe srušit cipanicu jel u krug pogodit a ovo danaske dica, što bi rekli modern, 'treniru' izgleda pucat iz pištolja. A kako si ti rekla bome kogod se baš dobro istrenirao«. Baka Manda objašnjava da j' otkade zna u njeve kuće bilo lovaca i da j' puška visila na rafu u stražnje sobe. Dica bome nisu smila ni gledat u nju a kamoli ju dirnit. Ka' su dada i majka zapritili da se štagod ne smije dica su slušala tako da se ni pitat od puške ni smilo. Kaže da j' danaske puška zaključana u posebnom ormanu i niko ne zna di je ključ osim unuka Marka. Gledim baš u strina Evču, ko da baš i ne zna šta će kazat. Namišća maramu pa će: »Eto, čeljadi, država je propisala sve. Ko i šta smije. Kako se triba čuvat i koristit oružje. Cigurno će se sad sve to ispočetka prigledat pa vidit ako ima kaka greška da se ispravi«. »Bome ima tu istine što divaniš, Evča, al sirće j' proljano što b' rekli, dice više nema. Triba tu vidit kako j' to sve ispalo. Kako j' to sve spalo na pamet ditetu? Ko se brinio za njeg kod kuće? Jel bio pripušćan sam sebe i mobilnom? Zašto su ga učili pucat i ko j' dopušćo da se uči?« »Bome, svi divanimo od oružja al ja mislim koliko j' opasno oružje odviše toliko su opasne za dicu i one sigračke, ovi... što zovu mobilni. Ta vala dite čim se rodi dobije ga pod vankušac. I onda kad dada i majka nemu vrimenta a danaske je to ko Faljen Isus, onda dite krene okretat po tom mobilnom. A tamo svakojaki stvari što ne b' ni veliki tribali gledat i učit a kamol dica«, baka Marica će. Svi gledu u mene ko da sam kriv, a ja ću: »Ja ko sigračku ni pračku ni mobilni nemam i nisam ništa skrivio«.

U NEKOLIKO SLIKA

Naši atari

Zabunita gibanica

Recept koji vam preporučamo u ovom broju *Hrvatske riječi* stari je recept iz Monoštora. Zabunita gibanica nekada se kao slastica spremala nedjeljom ili za neki svetac. **Marija Francuz**, koja je za *KuHaR* pripremala gibanicu, kaže da se u Monošturu pravila zabunita i obična debela gibanica.

Kolači su se nekada rijetko pekli običnim danima. Nedjeljom se pekla gibanica, kolačići, pogačice, a fini kolači samo za velike svece.

Sastojci:

za tijesto:

3 dl mlijeka

3 dl vode

1 svježi kvasac

2 žlice šećera

600 do 800 grama brašna

sol

limun

za fil:
250 grama svinjske masti
4 žumanjca
450 grama šećera
100 grama kakaa
200 grama oraha

Priprema:

Mlijeko i voda se malo ugriju, doda se dvije jušne žlice šećera i kvasac. Kada kvasac krene, polako se dodaje u brašno, malo soli, narendana kora limuna i mijesi rukom i to tako što se tijesto prebacuje preko ruke, u Monoštoru bi kazali »kaiša se«. Brašna se dodaje toliko da ne bude ni suviše meko ni suviše tvrdo. Kada se tijesto uradi, podijeli se na četiri jufke i ostavi oko 15 minuta da odstoji.

Dok se čeka tijesto, pjenasto se umuti mast sa žumanjcima i 250 grama šećera.

Tijesto se rukama, na krpi, razvuče na veličinu plitkog tanjura, namaže urađenom mašću i rukama razvlači, što više može. Na razvučenu koru stavlja se fil.

Dvije kore filuju se sa 100 grama kakaa i 100 grama šećera, a dvije s 250 grama oraha i 100 grama šećera.

Zabunita gibanica može biti i s makom, suhim grožđem, višnjama, sirom.

Tijesto s filom se urola na krpi i prenese na pleh namazan s malo masti. Kada se naprave sve četiri i stave u pleh, od gore se premaže mašćom i žumanjcem koje je ostalo od pripremljene smjese. Gibanica u tepsiji stoji 15 do 20 minuta i onda se peče.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na Internetno izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

Astra
Telekom

011 44 22 009

12. V. 2023. s početkom u 20 sati u subotičkoj katedrali

ECCE TABERNACULUM

32. tradicionalni uskršni koncert u Subotici

250. obljetnica početka gradnje subotičke katedrale

150. obljetnica rođenja biskupa Lajče Budanovića

50 godina djelovanja Katedralnog zbora „Albe Vidaković”

Sudjeluju:

- Pamela Kiš Ignjatov – sopran
- Vera Zečević – mezzosopran
- Zsiga Pál – violina

- Kornelije Vizin – orgulje
- Katedralni zbor „Albe Vidaković”
- Collegium Musicum Catholicum

- Katedralni dječji zbor „Zlatni klasovi”
 - Komorni orkestar Subotičke filharmonije
- Dirigent: Miroslav Stantić

Program:

- Albe Vidaković: Missa Simplex
- Albe Vidaković: Vjeruju iz Treće staroslavenske mise
- Francesco Durante: Magnificat

- Tomaso Vitali: Chaconne in g
- Jacob Leh: Intonuit de coelo
- Guido von Pogatschnigg: Cantate Domino

- Bela Anišić: Benedicite Domino
- Bela Anišić: Ecce tabernaculum – praišvedba
- Franjo Dugan: Toccata u g molu

REPUBLIKA HRVATSKA
Središnji državni ured za Hrvatsku
izvan Republike Hrvatske

